temmuz-ağustos '99

akrep

Aylık Kültür, Sanat ve Kara Mizah Dergisi – Yıl: 1 Sayı: 4

Yılmaz Güney

2 Temmuz...Sivas

Yalan Makinesi

Geyikler Laneti

Berlin Osman Kalın

Cumhuriyeti

Güneşe Yolculuk

Biz buradayız! Siz neredesiniz?

Akrep'in dördüncü sayısı Temmuz ve Ağustos aylarını içerecek. Böylece yazın bunaltıcı sıcaklarında biz yazmak siz de okumak sorunuyla uğraşmayacaksınız.

Onaltı sayfa ile yola çıkan Akrep, her sayıda bir dört sayfa daha şişmanlayarak bu sayıda elinize tam yirmidört sayfa olarak geçiyor. Derginin iyisi ele avuca gelenidir, biliyoruz, siz de öyle düşünüyorsunuz; onu da biliyoruz.

Kalitemizde de gözle görülür bir ivme olduğunu kimse yadsıyamaz; ancak hala bir Türkçe klavyeye sahip olamamamız bizi sürekli yazım hatalarıyla çıkmaya zorluyor, bu nedenle de işin keyfi kaçıyor. Ama iz üzerindeyiz ve her sorunu olduğu gibi bu sorunu da çözeceğiz, kaygıya hacet yok.

insan içine daha yeni çıktığımız halde ummadığımız bir ilgiyle karşılaştık: Almanya'nın ciddi gazetelerinden *Tageszeitung*'da hakkımızda çarşaf gibi bir yazı çıktı, istanbul Basın Müzesi'nden arşivlenmek üzere istendik. Aybaşlarında bir kaç gün geciktiğimizde bayilerden arayıp sorulduğumuzu bile söylediler.

Biz sadece bir „Nisan Bir!!!" diyelim demiştik, Akrep dergisiyle işler iyice ciddileşti, şimdi bir „Akrep yıllığı 99" çıkarmayı bile konuşur olduk.

Ne güzel değil mi?

Evet sevgili Akrep'çiler ... Akrepimiz tosun gibi oldu ve bunda sizin payınız çok mu çok büyük. Amacımız daha da büyümek ve ilerde günlük gazete haline gelerek bir konsorsiyuma dönüşmek, (ha ha ha) daha fazla okura ulaşabilmek.

Aramızda irlandalı bir karikatürist, Alman bir mizanpajcı ve ispanyol bir dizgici var. Sevgili Hayati Özen de bu sayıyla birlikte aramızda olacak.

Akrep'e Babıali'den olmasa da Beyoğlu'ndan sevgili Özay ve saz arkadaşlarından büyük bir destek var, kendilerini ölünceye dek sevgi ve şükranla anacağız.

Eylül sayısını Aşk'a, Ekim'i Sonbahar'a, Kasım'ı Genç Sinemacılar'a ve Aralık'ı da Medya Reklamlar Ve Kadın'a ayırıyoruz. Yazı yazmak ve düşünmek için uzun zamana ihtiyaç duyanlara duyurulur.

Hadi bakalım gösterin kendinizi!

Dostça ve akrepçe!

Abone Formu

Ad: _____

Soyad: _____

Adres: _____

_____

Evet. AKREP dergisine bir Yıllık abone olmayı kabul ediyorum ve ederi olan 25,– DM'yi Berliner Bank (BLZ: 100 200 00, Konto no: 0774 058 100) hesabına gönderiyorum.

Tarih ve imza: _____

Yazışma Adresi: akrep baykul
Adalbertstr. 71, 10997 Berlin
Tel+Fax 030/61 40 14 12

akrepderği@hotmail.com

akrep

Impressum

Sahibi / Herausgeber :
Yalçın Baykul (ViSdP)
Genel Yayın Yönetmeni / Chefredakteur:
Leyla Gündüzer
Katkıda bulunanlar:
John Chambers, Sevim Ercan, Leyla Gündüzer, Mesut Kara, Zeki Coşkun, Hayati Özen, Önder Baykul, Evren Yılancı
Baskı ve Reklam temsilciliği:
Pina Werbe Agentur & Film Produktion
Layout:
Dirk Rudolph
Copyright:
Skorpion Verlag/Co. Yalçın Baykul

Alle Rechte vorbehalten / Tüm hakları saklıdır. Yayınevinin yazılı izni olmadan. Akrep dergisinde çıkan hiç bir yazı, fotograf, çizim ve karikatür çogaltılıp yayınlanamaz.

Auflage / Baskı Sayısı: 3 000 X

Für die gedruckten Texte sind nur die Verfasser verantwortlich. Keine Gewähr für unverlangt eingesandtes Druckmaterial.
Yazıların içeriğinden bizzat yazar, reklamların içeriğinden reklam veren firmalar sorumludur.

Berlin'in Türkçe Radyosu Metropol FM

Berlin'de 7 Haziran'da saatler tam 11.00'i çalarken METROPOL FM adlı yeni bir radyo kanalı yayın hayatına ilk adımını attı. Açılış düğmesine Belediye Başkanı Eberhard Diepken ve pop yıldız Rafet El Roman'ın birlikte bastıkları an tüm kent nefesini tutmuş, insanlar evlerde, arabalarda ve işyerlerinde frekans tutturmaya çalışıyorlardı. Radyonun yöneticisi Akın Duyar'ın geri sayımı başlatması ve sıfır'la Jale Baldede'nin tarihe geçen ilk sözlerinin duyulması ile herkeste büyük bir sevinç ve heyecan gözleniyordu.

Dergimizin yayına hazırlandığı bu günlerde METROPOL FM tümüyle genç kadrosuyla iki haftalık bir yayıncılık deneyimi kazanmış ve bir radyo olarak günlük hayatımızdaki yerini çoktan almıştı bile. Berlin'in gündemi o günden bu güne METROPOL FM olmuştu.

Arkadaşımız Leyla Gündüzer, Berlin'in farklı simalarıyla çiçeği burnunda radyo METROPOL FM üzerine Akrep okurları için konuştu:

• *Cafiye Arpacı:* Çok güzel yayın yapıyorlar. Radyo yayına başladığından beri her gün arabamda 10 dakika müzik dinliyorum. Bu yüzden işe geş kalıyorum. Evde dinleyemiyoruz. Çünkü yayını evden dinleyemiyoruz. Başarılar diliyorum.

• *Hüseyin Babür:* Artık kaset değiştirmeye gerek kalmadı. Sabahtan akşama kadar Metropol 94.8 dinliyoruz. Başarılar

• *Perihan Temel:* Paket halinde bir yayın sunarlarsa ve sanat müzigine ağırlık verilirse daha iyi olacağını düşünüyorum. Başarılar.

• *Mesut Abuzeroglu:* Ben dalganın denizde oldugunu sanıyordum. Radyoda'da varmış.

• *Fikriye:* Artık televizyona bakmıyoruz. Radyo dinliyoruz. Daha fazla imformasyon verilmesini istiyoruz

• *Neriman:* Benim düşüncem birincisi spikerler çok amatör. ikincisi çok arabesk çalıyorlar.

KottbusserTor metrosundaki CEM GRILL'de garson olarak çalışan Metin Bektaş, 24 saat METROPOL FM'in dinlendiği dünkanda yaptığımız bir konuşmada radyonun açılmasından büyük bir sevinç ve gurur duyduğunu anlattı. Metin Bektaş'ın

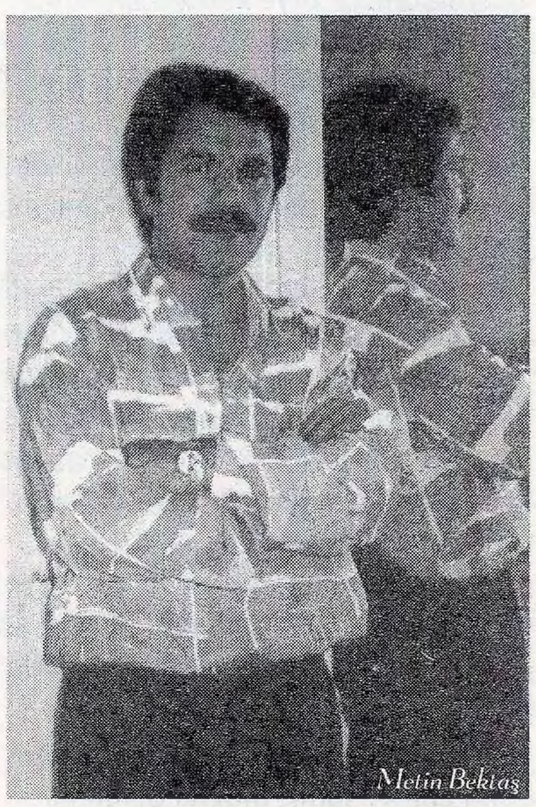

Metin Bektaş

"BİR ARAYA GELEMEYİZ HÜSNÜ, FREKANSLARIMIZ AYRI!!!"

fotoğraftan da göreceğiniz gibi bir özelliği var: ikiz kardeş gibi Orhan Gencebay'a benziyor. En çok ta radyoda Gencabay'ın parçaları çalındığında keyfi yerine geliyor.

Bu benzerliğin nedenini sorduğumuzda, Gencebay'la hiç bir akrabalığının olmadığını söylüyor. Ama Metin Bektaş bu benzerlikten oldukça memnun: „Türkiye'ye izine gittiğimde polisler beni kapıda karşılıyorlar, ‚vay Orhan Abim turneden mi geliyorsunuz?' diye soruyorlar, imzalı resim isteyenler oluyor, bir yere işim düştüğünde her şey kolaylaşıyor."

Metım Bektaş'ın iki çocuğu var ve en büyük dileği Orhan Gencebay'la karşılaşıp, tanışmak.

• *Aysel Erusta:* Çok basit ve çok arabesk yayın yapıyorlar. Şarkı ve türkülerin kimler tarafıdan yazılıp, bestelenmiş, hangi sanatcı söylüyor söylemeleri lazım. Haberlere daha fazla yer vermeleri bunun yanında fazla imformasyon verilebilir. Kültürel faliyetler olabilir veya meslek egitimi üzerine bilgiler verilebilir. Bu isteklerimi göz önünde tutulursa başarılar dilerim.

• *Kibar Erdem:* Çok arabesk, ben daha çok T. sanat müzigi olsun isterim. TD1 deki programları kopyalıyorlar. Cıkan insanlar kendi reklamını yapıp duruyor. Bırakın reklamınızı reklamcılar yapsın. Sosyal faliyetler hakkında haberler verilsin.

• *Ergun Kaya:* Güzel şeyler yapıyorlar. Yalnız biraz daha emek verilirse daha kaliteli yayınlar yapacaklarına inanıyorum. Haberlere biraz fazla yer verilsin ve detaylı anlatılsın. Her tür müzik çalınsın.

• *Güner Yüreklik:* (Gazeteci) Mesleğim gereği izlemek zorundayım. Bir cümlede özetlemek gerekirse: Hiç bir kosepti olmayan bir radyo. Arabeskin bile konsepti var, ama bu radyonun yok.

• *Sakine Uslu:* Öncelikle radyonun kurulduguna çok sevindim. Dinlediğimizde Türkiye özlemimizi bir nevi gideriyor. Berlinde olup biten olaylardan biraz daha fazla bilgi verilsin. Spikerlerin konuşurken Türkçe konuşma kurallarına daha fazla dikkat etmelerini istiyorum. Bizim çok kaliteli müzik eserlerimiz var onları da yayınlasınlar. Bunlar T. sanat müzigi ve türkülerimiz olabilir.

• *Tugrul Yıldırım:* Ben bu radyoyu hiç dinlemedim. Ama kurulduguna duydum. Radyonun kurulma aşamasında çalışan ve radyo kurulduktan sonra bu yayını gerçekleştiren herkese Türkiye kökenli herkes adına teşekkür ederim. (en kisa zamanda bir radyo alıp dinleyecegim) METROPOL 94.8 en kısa zamanda dinleyecegim.

• *Ayten Taşa:* Sırf pop müzik ve hep aynı şeyleri yayınlıyorlar. Kaliteli söyleşiler yok. Biraz daha fazla emek hazırlayıp daha güzel yayınlar hazırlanabilir.

• *Ersin Çelik:* Çok renkli olabilir.

• *Erdogan Kalmayan:* Güzel bir kiritik yapamayacagım ancak yarım saat dinledim. Çünkü ilgi çekici bir yanını bulamadım. Telefon eden kazanıyor falan gibi bedava reklamcılık.

Ve bir çok sordugum kişi ise şöyle söylediler: Bırak ya ismi bunlar yayın degil geyik muhapbeti yapıyorlar.

FOTO SELÇUK'un sahibi Muharrem bey ise çok dertliydi: „Biz görüşümüzü radyoya bir faks çekerek bildirdik. ‚ARABESK FM'E selamlar!'" diye bir faks çektik. Türk müziğine gönül vermiş o kadar sanatçı var, biraz derine insinler. Ne güzel parçalarımız var, halk müziğinden, sanat müziğinden... onlar hep aynı parçaları çalıyorlar. Biz zaten teknik nedenlerle sadece iki gün dinleyebildik. Görüyorsun, radyo dinleyeceğiz diye onbeş metre kablo çektik. Arabada ise yalnızca seyir halindeyken dinleyebiliyorum. Durduğumda yayın ölüyor. Radyonun açılması iyi güzel bir olay ama, yıllardır özlemini çektiğimiz bir radyonun böyle fasafiso olması bizi derinden üzdü.

Bir an önce tedbir alınmalıdır.

• *Unplugged'ta bir genç:* Çok az arabesk çalıyorlar, biraz artırsınlar. Çünkü herkes aşık bu şehirde.

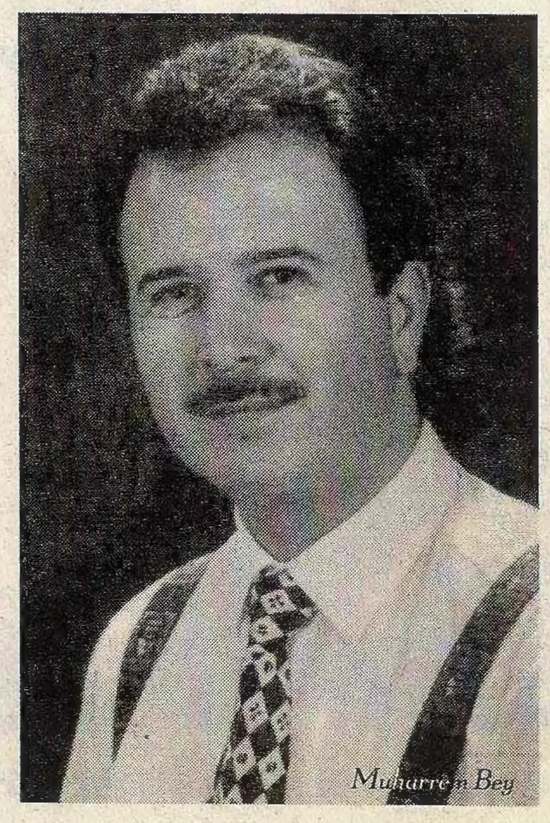
Muharrem Bey

Fatoş Güney İle Yılmaz Güney Üzerine Söyleşi

İlk önce, Yılmaz Güney'le nasıl tanıştınız, kısaca anlatır mısınız?

F. GÜNEY: Yabancı bir okula gitmekteydim o dönemde. Bir arkadaşımın eşi yönetmendi. Yılmaz Güney'le birlikte çalışmaktaydı. Ziyaret için sete gittiğimde, tesadüfen Yılmaz Güney'le karşılaştım. 1970 yılında evlendik.

Yılmay Güney size „Kitoş" diye hitap ederdi. Bu ad nasıl çıktı ortaya?

F.GÜNEY: Sanıyorum, hatırladığım kadarıyla, evliliğimin ilk günlerinde, Kitoş adında bir kovboy filmi sinemalarda gösteriliyordu, o filmden çağrışım bu ad.

Yılmaz Güney'i,en yakını Fatoş Güney nasıl değerlendiriyor?

F. GÜNEY: Yılmay Güney herkes için olduğu gibi, benim içinde çok yönlü bir insan, aynı zamanda bir eş, çocuğumun babası. Yılmaz Güney'in çok büyük yanlışlıkları yoktu, zaman zaman aramızda bazı anlaşmazlıklar olmasına karşın, genelde uzlaşmaz çelişkilerimiz olmadı. Ben hiç bir dönemde feminist olmadım çünkü. Feminist derken bunu tırnak içinde söylüyorum. Feminizm konusu bugün kadın haklarından daha ötelere bir erkek-kadın rekabetine dönüştürüldü bazı kesimlerde.Ben her zaman değişimin toplumsal olacağına inandım, kadın-erkek eşitliği sınıfların ortadan kalkmasıyla, haksızlıkların, toplumsal baskıların ortadan kalkmasıyla mümkündür. Tek başıma bir kadın olarak, haklar elde etmeye çalışmadım kendi evlilik ilişkim içerisinde. Uymamız gereken bazı şeyler vardı. Bunlar, toplumun değişmesiyle birlikte, çok uzun sürede değişecek şeylerdir. Ancak Yılmaz bu konuda oldukca toleranslıydı. Uzun yıllarımız ayrı geçti. Ama her zaman kendi toplumsal değerlerimize önem verdim. Onları korumaya özen gösterdim. Bundan dolayı aramızda anlaşmazlıklar olmadı. Yılmaz her zaman şunu söylemişti: „Bende toplumumuzun gerici-feodal yanlarını içimde taşıyorum. Zaman zaman bunları eşime de uyguluyorum." Ancak bunların bilincindeydi ve kendisini sürekli eleştirip değiştirme çabası vardı.

16 Mart 1972 akşamı evde götürülmeyi bekleyen Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney'le, Paris'te kansere savaş açmış Fatoş Güney arasında ne gibi farklılıklar var?

F. GÜNEY: O dönemde henüz bilinçli değildim. Daha çok sezgilerimle bir şeyler kavramıştım. Yılmaz'la evlendiğimizde 18 yaşındaydım. 1970 yılının Haziran ayında evlendik. Bazı gerçekleri Yılmaz'ı tanıdıktan sonra görmeye başladım. Kırsal kesimi ilk olarak onun aracılığıyla tanıdım. Daha önce İstanbul`da, dünyadan kopuk, toz pembe bulutlar üzerinde bir hayatım vardı, varlıklı bir aileden geliyordum. Ama ailem, geleneklerini, göreneklerini korumuş iyi bir aileydi, maddi unsurların yozlaştırmadığı bir aileydi. Belli bir temelim vardı, ancak bu farklıydı. Yılmaz`la birlikte sosyal gerçekliği tanıdım. O zaman kendi gözlemlerimle, sezgilerimle, Yılmaz'ı tanımamla sınırlı bir yapılanmam vardı, bu sonradan gelişti. Yılmaz'ın tutuklanışı, toplumsal degişimler, fırtınalar benide geliştirdi. 1982'de durum daha farklıydı. 1982 yılında kanserle ilk karşılaştığım zaman zayıflığa, teslaşa kapılmadım, kendimi her zaman güçlü hissettim. Kanseri de yeneriz diye düşündüm. Taş duvarları, demir parmaklıkları , tel örgüleri aştık, kanseri de mücadelemizle, irademizle yeneriz diye düşündüm. Hastalığını ona söylemedim. Hastalığını bilmiyordu ya da bana hissettirmiyordu. Beslenmeden kemoterapiye kadar her an dikkat, özen göstermek gerekiyordu. Benim bir sözüm var, „hayatın dediği olur", „kaderin dediği olur" şeklinde halk arasında söylenen sözün, benim tarafımdan değiştirilmiş şekli. Bir yere kadar hayatı degiştirmekte başarılı olabiliyorsunuz, bir yerden sonra bazı olanaksızlar söz konusu.

Yılmaz Güney'in cezaevinde olduğu süre içinde ne gibi zorluklar,sıkıntılar yaşadınız?

F. GÜNEY: Ben bunlardan söz etmeyi hiç bir zaman istemedim. Çünkü yıllar sonra geçmişimi değerlendirirken şu şu sıkıntıları, zorlukları çektim, şöyle maddi olanaksızlıklar içindeydik demek bana doğru gelmiyor. Kimi zaman paramız yoktu, kimi zaman bir şehirden başka şehre gitme sonucu, oradaki yaşama alışmanın zorluklarını yaşadık v.s. Ama ben hiç bir zaman ne kadar kötü şeyler yaşadık diye düşünmedim. Yaşanan her şey bizi zenginleştirdi. Pahalı hayat deneyleri bizleri derinleştirdi. O günkü yaşadıklarımızı, olumsuz şeyleri bile kazanç hanesine yazdım. Yaşadıklarımdan yakınmak istemiyorum

Vakfın kuruluş amacı nedir? Önümüzdeki süre içinde ne gibi etkinlikler düşünüyorsunuz?

F. GÜNEY: Özet olarak Yılmaz Güney'in sinema ve kültür anlayışını yaşatmak. Onun anlayışı çerçevesinde yeni şeyler üretmek. Ancak bu maddi olanaklara bağlı. Biz bu vakfı hiçten var ederek kurduk, güçlü bir sermaye birikimimiz yok. Önümüzdeki

Zavallılar

ilk aşılması gereken zorluk, Yılmaz'ın filmlerinin negatiflerinin tamir edilmesi. Çünkü biliyorsunuz 104 tane filmin negatifleri toplanarak imha edildi. Geriye 10 tane filmi kaldı. Bunlardan 6 tanesinin acilen tamire ihtiyacı var. Bu filmler tamir edilmediği sürece, bu negatiflerden yeni kopyalar üretmek, yeni kuşaklara tanıtmak mümkün olamayacak. Bu tamirat için 1,5 milyar gerekmekte, Kültür Bakanlığı 400 milyon liralık destekte bulundu. Ancak bu yetersiz. Yeni kaynaklar yaratmaya çalışıyoruz. Bir dahaki yıl Eylül-Ekim aylarından itibaren, onuncu ölüm yıl dönümü nedeniyle Türkiye çapında büyük şehirlerde, seminerler, paneller, toplu film gösterimleriyle Yılmaz Güney'i genç kuşaklara tanıtacağız.

Sinemacı, edebiyatcı, politikacı Yılmaz Güney'lerden hangisini en çok sevdiniz?

F. GÜNEY: Bunların hepsi birbirine bağlı oldu onun yaşamında. Sinemasını, kalemini, her zaman inandığı fikirler doğrultusunda kullandı. Bu üçü, Yılmaz Güney'i tanımlarken bence birbirinden ayrılamaz. Ama salt politika yapmasını arzu etmedim. Çünkü Türkiye'de hem politika düzeyi çok düşük, hemde bir sanatçı olarak Yılmaz'ın daha farklı yapabileceği şeyler vardı, sanatçı yönünü ön plana çıkarmasından her zaman yana olmuşumdur. Kendisiyle bu konuda tartışırdık, sanatçı yönünün önde olmasını bende kendisine zaman zaman söylerdim,ancak dediğim gibi tek başına sanat yapmakta mümkün değildir, sanat toplum içindir, toplum için yapılıyorsa, sanatçının belli bir politik formasyonunun olması gerekir.

Yılmaz Güney, sinemamızda, Umut filmiyle birlikte bir dönüm noktası yarattı. Sistemden kopuş sayesinde nitelikli ürünler vererek sinemamızı dünyaya taşıdı, tanıttı.

Vakıf, Yılmaz Güney`in devrimci sinema anlayışını ilerletmek, geliştirmek noktasında yeni film üretimleri düşünüyor mu?

F. GÜNEY: Bir film yapmak oldukça masraflı. Amaçlarımızın arasında yeni film projeleri var. Ancak maddi olanaklar kısıtlı.

Yılmaz Güney'in hayatını konu alan bir sinema filmi düşünüyor musunuz?

F. GÜNEY: Daha önçe Fransa'da, Güney Filmcilik bir belgesel yapmıştı. Belgeselde Yılmaz'ın filmlerinden kesitler ve Türkiye'nin sosyal panoraması iç içe verildi. Bu filmde ,Yımaz Güney'i genel hatlarıyla ortaya koymaya çalıştık. Elbette ki bu film,bütünüyle Yılmaz'ı anlatmıyordu. Yılmaz Güney'i anlatmak için saatleri bulan bir film yapmak gerekiyordu. Bu film, 1 saat 25 dakikaya sığdırılmıştı. Belgesel film dışında bir film projemiz var.

Yılmaz Güney, en son olarak Duvar filmini çekebildi. Ölmeden önce tasarladığı başka projeler var mıydı?

F. GÜNEY: Çok projeler vardı. Afrika'dan Asya'ya, Latin Amerika'ya kadar uzanan bir ağ ile ilgiliydi bu projeler.

Örneğin, İran Kürdistanı ile ilgili bir film yapmak istiyordu. Oraya gitme hazırlıkları yapıyordu. Fransız televizyonunda gösterilecekti. Yunanistan, Güney Afrika ve İspanya ile ilgili projeleri vardı.

Yılmaz Güney, Güney dergisi ile belli bir politik hareket yaratma çabası içine girdi.

Dergi belli bir çevre yarattı, ama kalıcı ilişkiler kurma çabası sonuç vermedi. Sonuçta bir avuç insanla yakın ilişkiler sürdürmek zorunda kaldı. 80 öncesi solun politik durumu sizi ve Yılmaz Güney'i nasıl etkiledi?

F. GÜNEY: Politik mücadele sonucu, insanlar çeşitli politik görüşlerin sahibiydi, ama her an belli değişimler sözkonusu oluyordu. Yılmaz da o zaman hapiste olduğundan ötürü kendi siyasi fikirlerini yazarak insanlara ulaştırmaya çalıştı. Ancak bir sürü ayrılık sözkonusuydu o zamanlar, şimdi de olduğu gibi, ama o dönemde daha yoğun ve keskindi. Yılmaz'ı bu durum olumsuz etkilemedi. O doğru bildiklerini yazıyordu, savunuyordu. Ancak Yılmaz Güney yaşasaydı o günkü fikirlerini hala savunur muydu? Değişen koşullara göre yeni yorumları olacaktı elbette. Ancak bazı şeyler var ki, örneğin Kürt sorunu gibi, bugün hala geçerli olan bir sorun, bununla ilgili getirdiği görüşler de doğru. Yılmaz'ın siyasi yazılarını üç kitapta toplamıştık. Yılmaz yaşasaydı, siyasi hayata atılıp, örneğin bir siyasi parti kursaydı, sanıyorum güçlü bir potansiyel oluştururdu. Bir çok sorunda çok daha gerçekçi olacağı için taraftarı da çok olurdu. Özellikle Kürt sorununda daha iyimser sonuçlara yol açabilirdi, alternatifler yaratıp olumlu bir rol oynayabilirdi.

Sovyetlerin sosyal-emperyalist olduğu konusunda bir mücadele yürüttü her zaman. Sovyetlerin kendi içindeki çöküşünü çok daha önceden gördü ve tespit etti. Sovyetlerin dağıldığını görseydi, şaşırmayacaktı. Sağlıklı tespitleri vardı.

Yılmaz Güney ömrü boyunca çevresinde sağlıklı bir sinema ekibi yaratmaya çalıştı.

Arkadaş seçiminde zaman zaman hatalar yapabildiğini, çevresinde çıkarcı insanların olduğunu da söylemişti.

F. GÜNEY: Çevresinde her zaman olumsuz insanlar oldu, olumlu insanlar da oldu. Ancak kendi istediği gibi bir ekip kurabilecek zamanı da olmadı. Zamanının büyük bir kısmı hapishanelerde geçti. Hapishanelerden film yapımlarını gerçekleştirdi.

Yılmaz Güney, Sürü – Düşman –

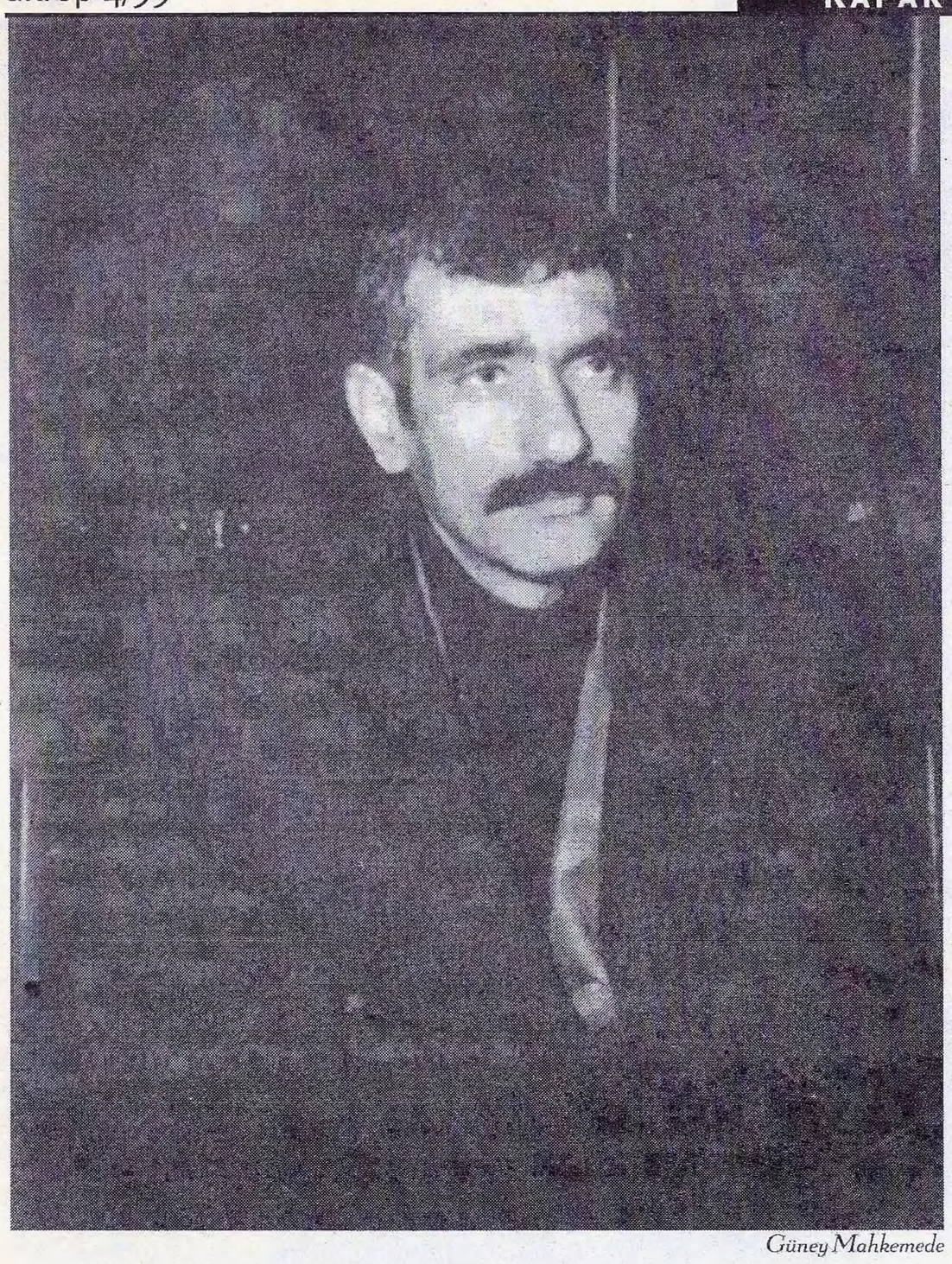

Güney Mahkemede

Yol senaryolarını filme çekebilseydi farklılıklar olur muydu?

F. GÜNEY: „Eğer bu filmleri ben hayata geçirseydim, bu filmler daha farklı olurlardı" derdi kendisi de. Ama o dönemde de filmi yapan arkadaşlar da, Yılmaz'ın senaryolarına sadık kalarak hayata geçirmeye çalıştılar.

Yılmaz Güney, kendisi çektiği zaman senaryosuz çalışırdı. Kafasından çekerdi filmleri. Film önce kafasında tamamlanıyordu. Senaryo yazmamasının nedeni filmleri kağıt üzerinde bitirmemekti. Kafasında belli şeyler kuruyordu, belli notlar alıyordu, filmin çekimi sırasında yeni şeyler geliştiriyordu. Filmin çekim süresi onun için canlı bir organizmaydı, sürekli yeni şeyler aklına geliyordu. Yılmaz Güney bir sinema dahisiydi. Bunu, Avrupa'da da söyledi eleştirmenler. Müthiş bir yaratıcı gücü vardı.

Güney Filmcilik'ten söz eder misiniz?

F. GÜNEY: Güney Filmcilik'ten bir çok idareci gelip geçti. Yılmaz'ın hapishanede olması onun müdahele olanağını azaltıyordu. Umut'tan itibaren çekilen filmleri Güney Filmcilik yapmıştır. Zaten geride 10 filminin kalmasının nedeni de Güney Filmcilik. Filmlerinin yok edileceği düşüncesiyle 10 filmi yırtdışına göndermiştik. Yoksa bugün bu filmler de olmayacaktı.

Atilla Dorsay, kitabında Duvar filmini de değerlendiriyor. Duvar'da belli abartıların olduğunu söylüyor.Bunu da Yılmaz'ın cezaevinde birikmiş düşüncelerini birden boşaltma çabasına bağlıyor. Duvar filmini değerlendirir misiniz?

F. GÜNEY: Bence bu doğru bir değerlendirme değil. Atilla Dorsay iyi bir eleştirmendir, ama bu konuda doğru bir teşhis yapmamıştır. Duvar filmi hapishanedeki çocukları anlatır. Yılmaz, olayları abartmak değil hafiflettiğini söylüyordu. „Eğer" diyordu, „ben gerçeği olduğu gibi anlatırsam, inanılmazlık yaratabilirdi." Çünkü orada yaşananlar inanılmazlık derecesindedir ve bir sürü şeyi bu gerekçeyle hafifletti. Yani bu iş, isyanının, birikiminin, içindeki tepkinin sonucu böyle olmuş değildir. Hapishane gerçeğini bilenler bunu çok iyi bilirler. Ancak cezaevlerinde yaşamamış, olanları dinlememiş, yakınları hapishanelere girmemiş-çıkmamış insanlar böyle zannedebilirler. Yılmaz, her zaman gerçekleri olduğu gibi anlatmaktan yanaydı. Tarihi gerçeklere ihanet etmemeyi birinci derecede önplanda tutardı. Örneğin Yol filmi hala güncel, benim bile bazı sahnelerinde tüylerim diken diken oluyor.

Romanlarını, örneğin Boynu Bükük Öldüler romanını filme çekmeyi düşündünüz mü?

F. GÜNEY: Projelerimiz arasında onun romanlarını senaryolaştırıp film yapmak da var.

Selimiye Mektupları, 1974'e kadarki yazışmaları kapsıyor. Daha sonraki süre içinde yazışma sözkonusu mu?

F. GÜNEY: O süreçten sonra yazışma olmadı. Çünkü daha fazla görüşme olanağı vardı. Selimiye Mektupları'nı yazdığı dönemde, haftada yalnızca bir kez, 10 dakika görüşebiliyorduk. Arada tel örgü, demir parmaklık vardı. Birbirimize doğru dürüst bir şey anlatamadığımız için mektuplaşırdık. Diğer dönemlerde, Isparta'da, Kayseri'de, Ankara'da günde 20 dakika olmak koşuluyla, haftada 3 gün görüşebiliyorduk.

Oğlunuzun,Güney Sineması'na bakış açısı nedir? Sinema alanında bir şeyler yapmayı düşünüyor mu?

F. GÜNEY: Oğlu babasına hayran. Yılmaz öldüğünde oğluna ve kızına dedim ki: „Babanız çok güzel bir insandı, dürüsttü, mücadeleciydi. Ancak siz kendiniz olmalısınız, halkınızın çıkarlarını koruyacaksınız. Bütün iyi değerleri içinizde taşıyacaksınız. Çünkü bu size miras. Ama siz kendi istediğiniz şeyleri yapacaksınız. Babanız sinemacı diye illa sinemacı olmak zorunda değilsiniz. Bu konuda kendinizi özgür hissedin. Kendinize özgü ayrı ayrı kişilikleriniz olsun. Babanızı her zaman örnek alın, ama kendinizi baskı altında hissetmeyin, yani babanız size bir baskı unsuru olmasın".

Yılmaz, sinemada bir şeyler yapmayı düşünüyor. Ancak gerçekçi olmaya çalışıyor. „Ben sinema yapacaksam, babamın yaptığı sinemayı yapamam, çünkü o ayrı bir kuşaktı, farklı bir dünya idi. Ben onun yaptığı bir Umut'u, Ağıt'ı yapamam. Eğer ben sinema yaparsam bambaşka bir şey yaparım" diyor. Daha bir şey söylemek için erken. Yılmaz daha 20 yaşında, daha yeni yeni biçimleniyor kafasında yapacakları. Belli bir birikime ihtiyacı var. Bakalım neler yapacak, ileride göreceğiz. İlle de çok önemli bir insan olsun demiyorum, ama dürüst namuslu ve iyi bir insan olsun yeter bence. Öbür türlü çocuklarda bir kompleks gelişiyor. Babayı aşma isteği yanlış şeylere de yol açabilir. Onun için çocuklar üzerinde hiç baskı kurmadım.

Selimiye Mektupları'nda size edebiyatla ilgilenmenizi, bir şeyler yazmanızı söylüyor Yılmaz Güney. Böyle bir çabanız var mı?

F. GÜNEY: Var, bir şeyler yazıyorum. Daha doğrusu kendimi yazıyorum, ama anı yazmak amacıyla değil. Biraz bir şeyler not etmeye başladım. Bu benim ilk denemem, belki roman olabilir. Toplumsal olaylar bize nasıl yansıdı, biz nasıl yaşadık bunları, ben nasıl yaşadım ve bende ne gibi değişikliklere yol açtı, etkiledi. Yılmaz'a duyduğum sevgi, hayranlık, inanç... Bütün bunlar olacak içinde. Böyle bir şey deniyorum, bakalım ne çıkacak ortaya.

Söyleşi için teşekkür ederim.

Hayati Özen. 1993

Unutmayacağız

Bir Pütün olarak Yılmaz Güney

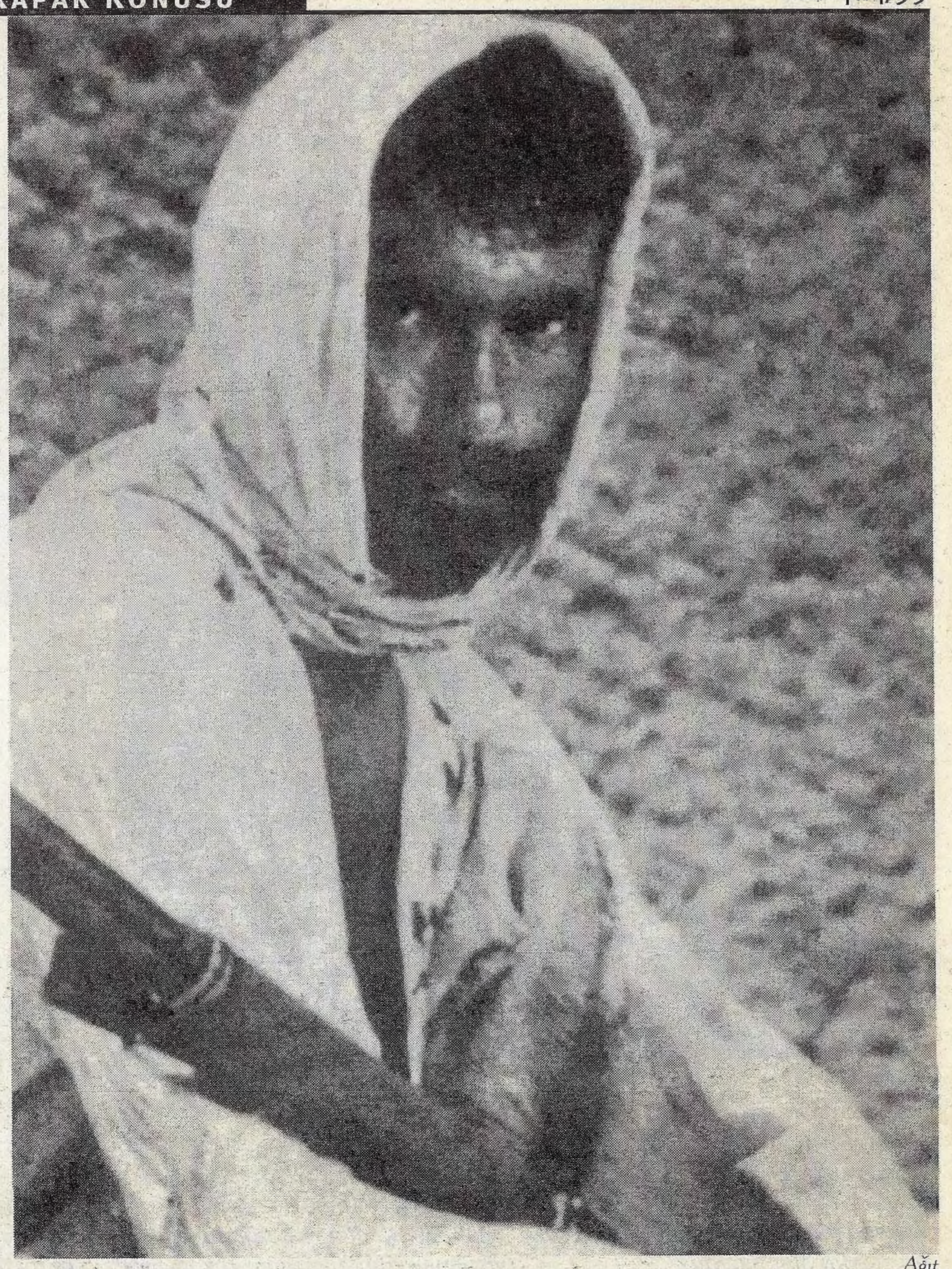

Ağıt

Çocuktum. Dev-Genç'lileri dev gibi gençler sandığım yıllardı. O yıllarda tanıştım Yılmaz Güney filmleriyle. Yanılmıyorsam ilk izledğim filmleri „Seyit Han" ve „Aç Kurtlar"dı. Amcam ve iki arkadaşı, izledikleri bir Yılmaz Güney filminden etkilenerek yaptırdıkları upuzun paltolar ve eteklerinden sarkan atkılarla, mahallede film karesinden çıkmış gibi dolaşırlardı. Yılmaz Güney Çocukluğumun ve ilk gençliğimin efsane adıydı. Ortaokul yıllarımda her okul çıkışı uğradığım kitabevinde onun kitaplarını okur, rutubet kokulu sinemalarda filmlerini izlerdim. Onun günleriyse hapishanelerde geçiyordu. Riskleri, hapishaneleri hatta ölümü göze alan bir duruşu vardı ve bu duruş onu Yılmaz Güney yapmıştı.

Bu ülke aydınına, sanatçısına düşünmeyi, düşündüğünü açıklamayı, mutlu olmayı, güzellikler içinde yaşamayı çok görüyor, dahası yasaklıyor. Yılmaz Günez de „daha yapacak çok şeyi, filmleri" varken, hayatının en verimli günlerini hapishanelerde geçirdi. Hapisteyken yeni filmlerinin düşünü kurar, projelerini geliştirirdi. Seneryosunu da kendi yazdığı Yarın Son Gündür filminde, „biz ustranın her zaman keskin tarafında yürüyoruz. Önümüzde mezerlıklar ve hapishaneler var" diyordu. Gerçek yaşamındada hep hapishaneler oldu. Son filmi Duvar'ı olanaksıylıklar ve hastalıklar içinde, yurdundan uzakta yapabildi. „Benimle ancak mutsuz olunur, korku içinde yaşanır. (...) Mutlu da olmayacağız, güzel günlerimiz de olmayacak" diye yazmıştı Selimiye Mektupları'ndan birinde.

Sonraki yıllarda Yılmaz Güney'i tanıyan bir çok oyuncuyla ve yönetmenle tanıştım. Hepsi ondan övgüylr sözediyordu. Siyasi olarak farklı düşünenler bile, „sinemacı olarak yeri doldurulamayacak bir sanatçı" diye anlatıyorlardı anılarını. Setlerde inanılması güç sahneleri çeken, ilişkilerinde alçakgönüllü duyarlı, fedakar ve paylaşmacı bir Yılmaz Güney çıkıyordu anılardan. Murat Belge bir yazısında Yılmaz Güney'i şöyle tanımlıyordu: *„Parlak bir sinemacı ve sanatçı, hiç bir zaman amatşrlüğün ötesine geçememiş bir ‚siyasetçi'; her şeyini kitlelerle paylaşmaya can atan bir ‚biz' ve çıkardığı siyasi dergiye Güney adını verecek kadar bireyci bir ‚ben'; dünyanın sosyalizm-öncesi popülist başkaldırmacı kahramanına, örneğin Robin Hood'a denk düşen bir mizaç ve tarihi maddeciliğin teorik inceliklerini kavramaya hayati önem veren bir akıl; silah, eylem ve mertlik dünyasının korkusuz savaşçısı ve insanları barışa sükunete, okumaya, sevgiye çağıran bir derviş. Bütün bunların sonucunda mutlak bir yalnız adam..."*

(Yeni Gündem, sayı 41, Aralık 1986)

Yılmaz Güney'in Yılmaz Pütün olarak öyküsü 1930'ların hemen başında Adana'nın Yenice köyünde başlıyor. Ylk, orta ve liseyi Adana'da okurken pamuk işçiliğinden simitçiliğe kadar bir çok işte çalışıyor. O yıllarda iyi bir sinema izleyicisi olan Yılmaz Pütün, lisedeyken And Film ve Kemal Film'de çalışmaya başlıyor. Bir yandan da öyküler yazıyordur. Yktisat Fakültesi'nde okumak için Ystanbul'a geldiğinde Yeşilçam'la tanışır. Atıf Yılmaz'ın bir çok filminde oyuncu, senaryo yazarı ve yönetmen yardımcılığını sürdürürken, yazdığı bir yazıdan dolayı ilk kez hapishaneyle tanışır. 1963 yılında tekrar sinemaya döndüğünde bol starlı, „güzel" adamların, salon filmlerinin, melodramların dünyasında, „sıradan filmlerin" iyi oyuncusu olarak seyirciyi fethederek, „çirkin kral"lığına doğru yol alıyordu.

Artık o, toplum dışına itilmiş, horlanmış insanların kendini bulduğu bir kahramandı. Türk sinemasında bir dönüm noktası olan „Umut" filmine kadar, onlarca vurdulu-kırdılı filmin yanısıra „Kızılırmak/Karakoyun", „Hudutların Kanunu" ve „Seyit Han" gibi iyi filmlerde oynamıştı. Gönlünü fethettiği seyirci artık onu istiyordu. Güzel adamların dünyasını tuzla buz etmişti. Artık Yeşilçam Yılmaz Güney sinemasıyla şekillenmeye başlamıştı. Nijat Özön, „Türk sinemasında Akad'ın çizgisini sürdüren, geliştiren, onun tek meşru ‚varisi' sayılabilecek olan, aynı zamanda Sinemacılar Dönemi ile Genç/Yeni Sinema Dönemi arasında hem bir halka işlevi gören, hem de bu son dönemi başlatan" sanatçı olarak sözediyor Yılmaz Güney'den. (Sinema, Uygulayım-Sanatı-Tarihi, Hil Yayınları)

Evet bu ülke sanatçısına düşünmeyi, düşündüğünü yapmayı çok görüyor, dahası yasaklıyor. Türk sinemasını dünyaya tanıtan, kendi kuşağını olduğu kadar, kendinden sonraki kuşakları da etkileyen Yılmaz Güney, „Daha yapacak çok şeyi, filmleri" varken, 9 Eylül 1984'de ülkesinden uzakta, Paris'te aramızdan ayrıldı.

Mesut Kara

(Yeşilçam'da Unutulmayan Yüzler kitabından)

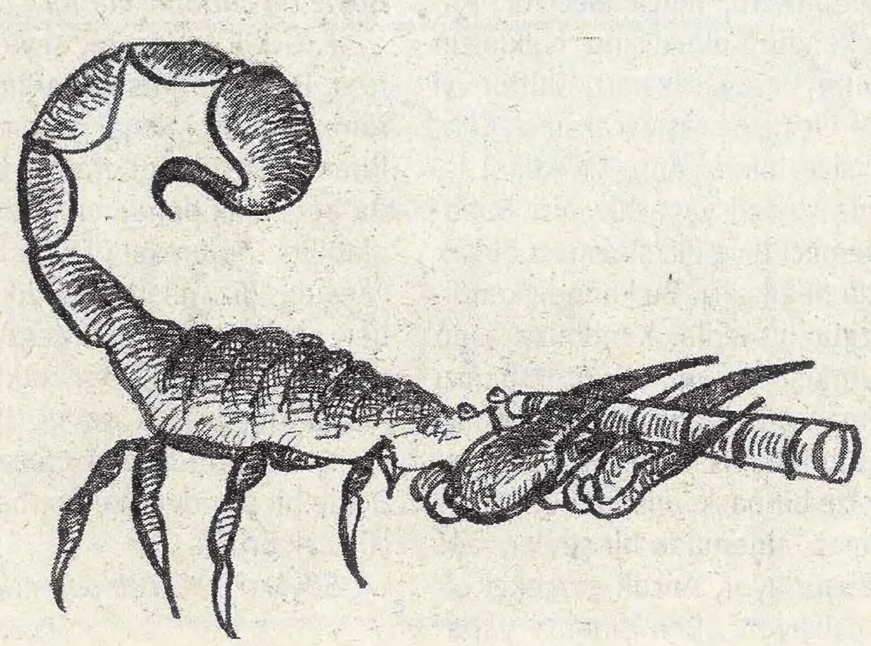

Ecele Güzellik

Neon lambaları ,gece beden satıcıları ile dile geldi.
Kuytu karanlıkların en mahrem yerinde ter döktü
Ecele güzellikler sebil edildi
Havva'nın elini tutamayan sefillere yol verdi...gece

Yapışkan yaz akşamları tütsüdü barlar
Bodrum'larda yapay sevdalar animasyonlaştı
Yapay cennet denilen yer;Ecele güzellikler muştuladı
Adem'e sarılamayan sürüngenler;sarnıç dibi güneşe...
Kefenden muska dokudu

Bedenler acı sarı, kül tadında
iki kadehle gecenin girdabı
Şarap rengi hazların puslu camından
Maden şıkırtılarıyla ikiye bölündü ayaz
Yapay cennet'te kan kıvamı bataklıklar

Gün sehere doğru karanlıkları yalarken
Kuşlar doğum seranatlarına perde açtı
Kent sokakları ağlamaklı yüzünü yıkarken...
Medeniyetle!!!
Ecel dar dehlizlerinde karanlığın; yaşama parantez...

Sevim Ercan

2 Temmuz...Sivas

Sivas'ta halk tahrik edilmiştir (Devlet ve „medya" erkanı)

Sivas'ta insanlarımız yargılama ve cezalandırma hakkını kullanmıştır. (Taraf, S:30, 1 Ağustos 1993)

Yıkım araçlarının içerisinde en etkileyici olanı, ateştir. Ateş ta uzaklardan gözükür ve başkalarını kendine çeker. Yarattığı yıkımın giderilmesi olnaksızdır. Bir yangının ardından artık hiç bir şey, önceden olduğu gibi değildir. Ateşe veren kitle, hiçbir şeyın kendisini durduramayacağı inancındadır. Ateş çevreye yayılırken, herşey kitleye katılacaktır. Yangın sonucu tüm düşmanlar ortadan kalkacaktır. (Elias Canetti, Kitle)

2 Temmuz 1993, Sivas'ı Türkiye'nin gündemine taşıdı. Ya da tersi: Türkiyenın gündem(ler)i, 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta karşılık buldu. Siyasal sistemin iflası, toplumsal grupları (sınıfsal, ideolojik, etnik, dinsel, mezhepsel) birarada tutan değer ve kurumların 1990' larda artık tümüyle geçersizleştiği 2 Temmuz yangınıyla somutluk kazandı.

Sivas, en son 1978'de yaşadığı mezhepsel görünümlü toplumsal egemenlik savaşını 1993'tekendisine anımsatır gibi olan Pir Sultan Abdal Kültür Etkinlikleri'ni büyük bir tepkiyle karşıladı. Tepki, 1978'deki sokak çatışmaları, ev ve ışyerleri yakılarak şehirde kurulmuş olan Sünnilik temelindeki iç iktidara dışarıdan (Aleviler aracılığıyla) müdahele edildiği-edileceği kaygıları üstüne oluşturuluyordu. Etkinlik öncesinde karşı bildiriler hazırlanıp dağıtıldı. Yerel Basın topyekun bir karşı cephe oluşturarak *„Müslüman memlekette salyangoz sattırmayız"* tavrını geliştirdi. Etkinliklerin ikinci günü (2 Temmuz 1993) Cuma namazı cıkışında şehir merkezindeki camiler çevresinde ilk gösteri toplulukları oluştu. Saat 14.00 sularında başlayan gösteriler çeşitli evrelerden geçerek kentin genç, orta, yetişkin yaştaki erkek nüfusunun çoğunluğunu çevresinde topladı. Etkinliklere katılmak üzere Ankara, İstanbul ve çevre kentlerden gelenlerin konakladığı Madımak Oteli'nin saat 20.00 de ateşe verilmesiyle asker devreye girdi. Topluluk dağıtıldı. Otelden 36 kişi yanmış ya da boğulmuş olarak çıkartıldı. Bir kişi de (Metin Altıok) bir hafta sonra öldü.

„Gösteri çağı" nın genel gerçekliği 2 Temmuz ve Sivas üzerinde de geçerli oldu. Projektörler bir anda „yangın yeri"ne; Sivas'a v Madımak Oteli'en çevrildi. O „dehşet günü ve görüntüleri" hızla ve yeniden, yeniden yinelenerek kamuoyuna sunuldu. Elinde benzin bidonu taşıyan, otelin birinci kat penceresine tırmanan, perdeleri tutuşturan vb vb „sanıklar" genel görüntü içinde ayrıca çerçevelendi. Televizyonlar, eldeki ilk çekimleri yürüyüşler, alevler arasından seçilmiş görüntüleri dondurarak tekrar tekrar ekrana taşıdılar. Görüntü akışı ağırlaştırılarak „olay anı belgelendi". Görüntüler, sözler, yorumlar görsel-yazılı basında, medyada çokça yinelendi. Ylgili çevreler, yetkili kurumlar, kişiler „olay üstüne" değerlendirmelerini yaptılar.

Ve tüm bunlar hızla „tüketildi". Hızla tüketilen hızla unutuldu.

Her tüketimin ardından posa; artık maddeler, her yangının ardındanda biraz kül, biraz duman kalır. 2 Temmuz'dan kalanlar şöyle özetlenebilir.

Devlet-İktidar Erki:

Başbakan'dan İçişleri Bakanı'na, Hükümet Sözcüsü'ne dek iktidar-kendisini de tehdit eden Sivas'tan yükselen alevler karşısında şaşkına düştü. Şaşkınlık, teslimiyet şeklinde ifade buldu. Başta Başbakan olmak üzere tüm kişi ve kurumlar „halkın tahrik içerisinde olduğu" nu vurguladı. Daha sonra düzenlenen TBMM Araştırma Komisyonu Raporu'nda, DGM Savcılığı'nın iddianasinde, yargıçlar kurulunun kararında; olayların başından sonuna her aşamada „tahrik", devlet ve iktidarın temel tezini oluşturdu.

Medya:

Marjinal düzeyde kalan sol basın dışında genel medya, „tahrik"tezinin ilk ağızda üreticisi ve yayıcısı oldu. Daha sonra görüntülere ve olayların gelişimine yakından bakıldığında, toplam fatura; 37 kişinin yakılarak öldürülmesi karşısında „tahrik"in tek başına yeterli olmadığı görülerek buna „provokasyon" eklendi.

Sağ Siyasal Çevreler:

Olay, genelde üstü örtük olarak sahiplenildi. Bunun en tipik göstergesi „merkez sağ" ı temsil iddiasındaki ANAP liderinin sözleridir. Mesut yılmaz, 3 Temmuz'daki açıklamasında

„Devletin valisi, yüzde 99 'u

"THIS IS THE ICE AGE. THE STONE AGE IS ABOUT ANOTHER MILLION YEARS IN THAT DIRECTION."

Burası buz devri. Taş devri bir kaç milyon yıl daha geride

Sivas sokakları

Müslüman olan Türkiye'de, halkımızın dini duygularını rencide eden, dini değerlerle alay eden bir konuşmacıya karşı tepkisiz kalmışsa, milletin o valiye güvenmesini bekleyemezsiniz. (...) fikir özgürlüğünün, halkımızın mukaddes değerleri için kullanılmasına hiçbir şekilde kayıtsız kalamayız" diyecektir.

Refah lideri Necmettin Erbakan, hem olayı onaylayacak, hem de kendi tabanını ve kitleyi olayın sorumluluğundan muaf tutacaktır: *„Sivas halkı, dini tezyif olayı karşısında çok doğal olarak reaksiyon göstermiştir. (...) Aama olay, çok sonra, birtakım provokatörler tarafından şiddete dönüştürülmüştür."*

RP'nin yayın organı **Milli Gazete** başyazarı **Sadık Albayrak** daha açık sözlüdür: *„Böyle giderse, bunlar Sivaslı'yı on mislisi ile İstanbul'da karşılarında göreceklerdir. Bu Allahsız ve dinsiz kişiler, böyle giderse Hz. Ali'nin Zülfikar'ını (keskin kılıcını) karşılarında bulacaklardır."* 6 Temmuz 1993 tarihli yazıdan bir sonraki gün aynı gazetede sürmanşetten verilen yorumuyla **İsmet Özel** bu tezi daha ileri götürür: *„olayların Türkiye'de yaşayan insanları şöyle bir tercih karşısında bırakma ihtimali kuvvet kazanıyor. Ya müslüman Türkiye ya hiç!"*

Aynı taban üstünde söz sahibi olmaya çalışan BBP lideri **M. Yazıcıoğlu**'na göre de *„Halkımız kışkırtılmıştır, tahrik edilmiştir"*

İslamcı hareketin radikal kanatlarından **İBDA-C**, 2 Temmuz'u „Şanlı Sivas kıyamı" olarak selamlayacaktır. Onlara göre, *„Sivasta insanlarımız yargılama ve cezalandırma hakkını kullanmıştır. Yagılama ve cezalandırma hakkı, ancak ve ancak Müslümanlar'ındır"*. Onlar her türlü *„provokasyon"* tezini şiddetle reddeder, RP'nin tutumunu *„Allah düşmanlarına karşı aslanlar gibi dövüşen bu kardeşimizin,* (Sivas Belediye Meclisi Üyesi RP'li Cafer Erçakmak - ZC) *çakalların önüne yem olarak atılması"* olarak nitelerler.

Yine aynı grubun olaylardan 12 gün sonra çeşitli merkezlerde dağıttığı bildirilerde *„Sivas halkına teşekkür ediyoruz. Allah onlardan razı olsun. Sivas, İslam ihtilalcilerininkalelerinden biridir"* denecektir.

Aleviler ve Sol:

Bu çevrede de, *„tahrik ve provokasyon"* tezleri geçerlidir. Devlet, medya ve sağ çevreler 2 Temmuz Sivas'ta solu, ateistleri (Salman Rüştü'nün kitabından pasajlar yayımlayan **Aydınlık** gazetesiyle başyazarı **Aziz Nesin**'i) „Tahrikçi ve provokatör" olarak nitelerken sol ve Alevi çevrelerinde de „sağ tahrik ve provokasyon" tezleri yükselecektir. „İslamcı gruplar, şeriatçılar" Sivas'ta halkı kışkırtmış, Aleviler'e göre „Canlar"ı, solculara, entellektüellere göre „aydınları yakmıştır".

Alevi topluluklarda 2 Temmuz sonrası devlet ve Sünni çoğunluk karşısında konumlarını, kimliklerini yeniden tanımlama arayışları yoğunlaşmıştır. Bu da cemaat olgusunun derinleşmesi, yeniden başat değer haline gelmesidir.

Sonuç olarak Türkiye'deki hiçbir kurum ve çevre için 2 Temmuz yangını umulmuyordu, beklenmiyordu. Bir otelde kuşatılan insanların diri diri yakılması, sokaktaki insan için ürkütücüdür. Bu „vahşet" olarak nitelendi. Ancak devlet, siyasetçiler ve medyanın ortaklaşa geliştirdiği „tahrik-provokasyon" tezleri doğrultusunda, vahşet hafifleyerek göreceli meşruiyet kazandı. Olaya „taraf" olanlar içinse durum farklı: Sivas'ta –ve bütün ülkede– Aleviler, kendi varlığına yönelik bir tehdit yaşadı. Radikal Sünni çevreler, kendi inançları dışındakilere bu ülkede yaşama şansı tanımayacaklarını gösteren etkili bir eylem gerçekleştirdi. Aydınlar, sanatçılar „inanç-siyaset" ikilisi arasında yer aldıklarında yandıklarını, yakılacaklarını gördü.

Sivas'a gelince, Cumhuriyet tarihi boyunca yaşadığı gibi, 2 Temmuz'la birlikte yine kendi dışındaki dünyada farklı „değerler"e, „anlamlar"a sahip oldu. Toplumsal azınlıklar (solcular, entellektüeller, aydınlar ve Aleviler) için 400 yıl önceki Pir Sultan olgusu – hem de onun adı çevresinde – yinelendi; „Kanlı Sivas" oldu. Çoğunluk ruhunu açıktan ifade eden radikal islamcı ve sağcı çevreler için de „Şanlı Sivas" oldu. Bütün bunların yanında iç dinamik ve gerçeklik devam etti, ediyor.

Cemaatler Arası Karşılaşma Hazırlığı

1978'deki fiili çatışma sonrasında Sivas'ta toplumsal dengelerin önemli ölçüde değiştiğini biliyoruz. 1950'lerden itibaren kırsal kesimdeki içe kapalılıktan çıkarak şehir hayatında kendine yer açan Alevi topluluklar 1970' lerinyoğun siyasallaşma ortamında şehir yerlilerince sisteme yönelik reaksiyonların da hedefi haline gelmişti. Yine 1970' lerde özellikle Alevi/Kürtler'le Sünni/Türkler'in yanyana yaşadığı Orta-Doğu Anadolu bölgesinde siyasal ideolojik kimlikler ağırlıklı olarak mezhepsel yapı üstüne kurulmuştu. Aleviler (ve/ya da Kürtler) sol, Sünniler (ve/ya da Türkler) sağ siyasal akımların doğal üyesi konumundaydı. 2-3 Eylül 1978'de Sivas şehir merkezinde yaşanan çatışma, hem mezhepsel hem ideolojik nitelik taşıyordu. 9 kişinin öldüğü, evlerin-mahallerin ateşe verildiğiçatışmayla çoğunluk, gücünü tescil ettirerek azınlığı (solcular; Aleviler/Kürtler) sindirmiş, toplumsal hayatın dışına itmişti.

1991 genel seçimlerinde „Milliyetçi-Müslüman" radikal sağ ittifak yüzde 38,3' lük oy oranıyla Sivas'ta ana siyasal eğilim olarak çıktı. Yttifak'ın ardından yüzde 23'lük oy oranıyla ikinci parti olan SHP'den seçilen milletvekillerinin kimliği (Azimet Köylüoğlu ve Ziya Halis) bu oranın ağırlıklı olarak kırsal kesimdeki Alevi/Kürt seçmene dayandığnı ortaya koymaktaydı.

20 Ekim 1991 seçimlerinden sonra kurulan hükümette SHP iktidar ortağı oldu. Hükümet giderek derinleşen toplumsal ayrışma karşısında ilk dönemlerde „demokratik açılım" söylemini yaygınlaştırmıştı. RP'nin yerel yönetime sahip olduğu Sivas'ta toplumsal yaşamdan dışlanmış olan Alevi kesimler, bu genel süreç ve söylemle kendilerine yeni meşruiyet-varoluş zeminleri aramaya yöneldiler. İktidar ortağı SHP içinde Sivas kökenli siyasetçilerin çeşitli noktalarda ağırlık oluşturması, bu yönelimi güçlendiren etkenler arasındaydı.

Zeki Coşkun, expres

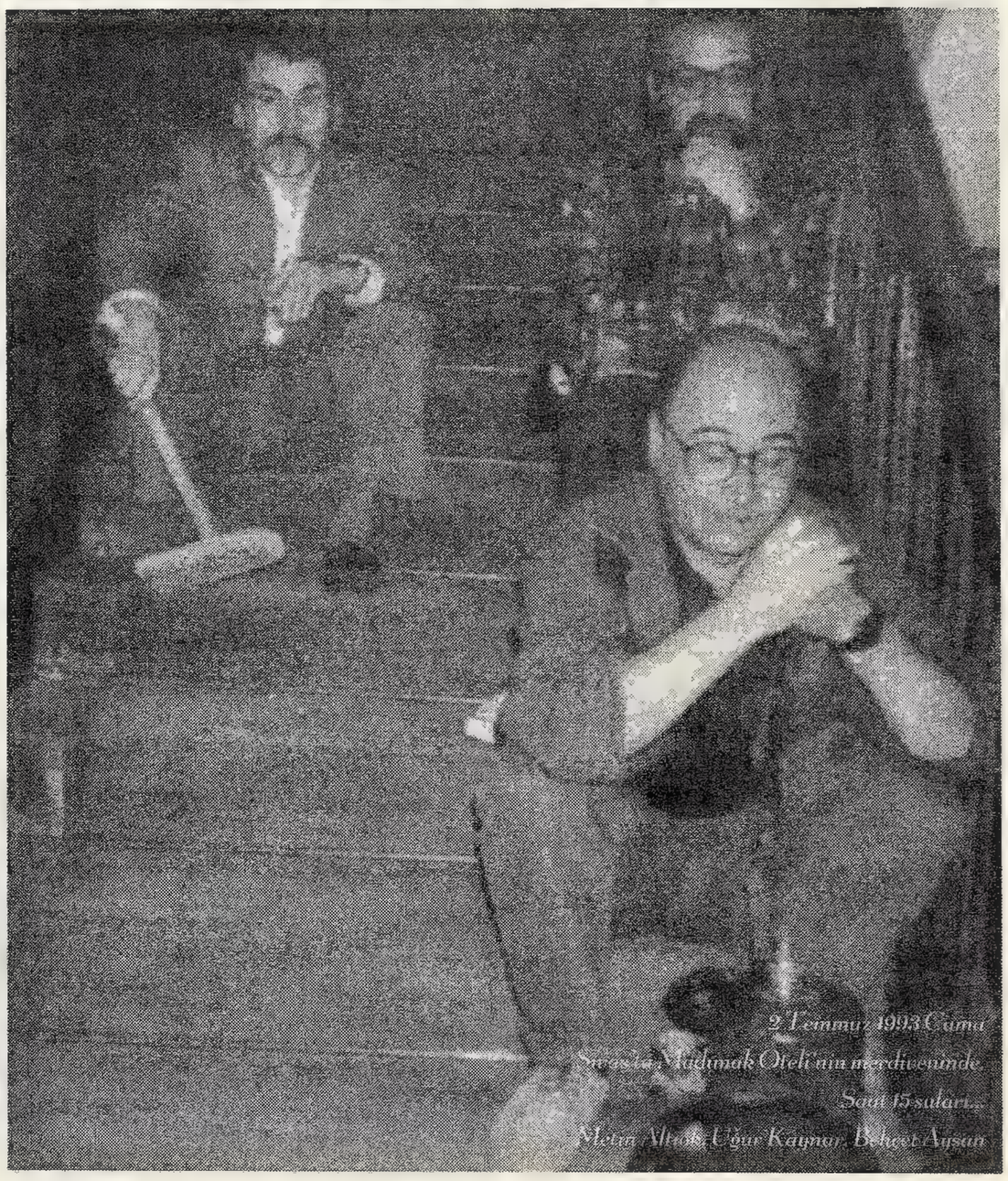

2 Temmuz 1993 Cuma Sivas'ta Madımak Oteli'nin merdivenlerinde Sanatçılar... Metin Altıok, Uğur Kaynar, Behçet Aysan

Yalan Makinesi 2

Kış

istanbul kışa teslim olmuştu. Evimiz buzhane gibiydi. Bir elektrik sobasının başına üşüşüp şiirle çayı, sigarayla siyaseti karıştırıp ısınmaya çalışıyorduk. Üniversiteye ısınmaya ve kumanya yemeye gidiyorduk. Dersler umurumuzda değildi. Zaten Askeri darbeyle birlikte getirilen, Üniversitelerdeki kılık kıyafet yönetmelikleri canımıza okumuştu. Erkeklere kravat takma ve traş olma zorunluluğu getirilmişti. Parka ve bıyık yasaklanmıştı. Kendimizi tüyleri yolunmuş tavuklar gibi hissediyorduk. Tüm havamız sönmüştü.

Kürsüde ders anlatmaya çalışan profesörün sesine, anfide volta atan jandarmanın ayak sesleri karışıyordu. Tüm bunlar yetmiyormuş gibi herkesten 24 adet yönetmeliğe uygun vesikalık fotoğraf isteniyordu. Her karakolda bir fotoğrafımız olmalıydı anlaşılan.

Kaşif'e bu durumu anlattığımızda, „Dert etmeyin!“ dedi. „Ben sizin eski fotoğraflarınıza kravat takabilirim.“ Fotoğrafçılığın ayağa düşmediği zamanlardı o yıllar.

Gerçekten de dediğini yaptı. Benim yazın çektirmiş olduğum tişörtlü bir fotoğrafıma çini mürekkebiyle güzel bir takım elbise ve ince bir kravat monte ediverdi. Sonra o örneği götürüp şipşakçıda çoğaltıyorduk. Bu numara çok iyi tutmuştu. Çevremizdeki herkes fotoğraflarındaki yönetmeliğe aykırılıkları rötüşlenmek üzere bana veriyor ve ben de Kaşif'e götürüp hepsini düzelttiriyordum. Bunun karşılığında da sigara ve çay paramız çıkmış oluyordu.

Sesler

Eski Cumhurbaşkanlarından birinin „Bu kış Türkiye'ye Komünizm gelebilir“ dediği günlerdi. Kaşif kendini tümüyle sesler dünyasına vermiş odasından günlerce çıkmaz olmuştu. Doğa ve Bilim dergisinde bir makalesi yayımlanıştı „Ses Tonları Ve Tavırlarımız“ diye. O makalede insan sesleri ile hayvan seslerini inceleyip vardığı sonuçları ayrıntılarıyla açıklıyordu. O sesleri irdeleyerek konuşanın kastetiğini değil asıl anlatılanı, yani gerçeği ortaya çıkarabileceğini iddia ediyordu. Örneğin bu yöntemle insanın yalan söyleyip söylemediği kolaylıkla saptanabilirdi. Bu amaçla kuramından emin olabilmek için fırsat buldukça bizimle de deneyler yapıyordu. Cebimizde kaç para olduğunu, neyi sevip neden nefret ettiğimizi ondan gizleyemiyorduk. Verilen bir çok cevaptan doğru olanını anında buluyordu. Örneğin, sevdiğim ve sevmediğim yemekleri saydığımda o hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu hiç sektirmeden buluyordu. Kaşif'in bu yeteneği öylesine duyulmuştu ki, bir gün üniversite kantininde bir kız yaklaştı yanıma. „Onunla mutlaka konuşmalıyım“ dedi bana, „beni ona götür.“

Cemile

Kızın adı Cemile'ydi. „Benim sorunumu ancak o çözebilir“ diyordu. Akşam üzeri sözleştik ve bir yerde buluşup eve doğru yürümeye başladık. Cemile, yanında Canan ve Makbule adlı iki arkadaşını daha getirmişti. Kaşif'e haber vermeden böyle bir buluşmayı kararlaştırdığım için hiç rahat değildim. Çünkü Kaşif alışılmış kurallarda davranan bir insan değildi. Nasıl tepki göstereceğini hiç bir zaman bilemiyeceğiniz nadir insanlardandı. Bir keresinde bizi zayarete gelen Yasemin ve Asuman'a olan davranışlarını geçirdim aklımdan.

Elektrik sobasının çevresine üşüşmüş, havadan sudan konuşu-

yorduk. Kaşif yıldırım gibi içeri daldı. „Yasemin“ dedi „sende pire var mı?“ Hepimiz kala kalmıştık. Çünkü Yasemin'in gazabından yara almadan sıyrılmak o güne dek hiç kimseye nasip olmamıştı. Odayı ağır bir sessizlik kaplamıştı. O an Yasemin'in sarışınlığının, tehlikeli boyutlarda nasıl kızıla dönüştüğünü gördük. Yasemin ki temiz, pak ve titiz gibi her türlü sıfatı bir anda içinde barındırdığı kadar, sinirli tavırlarıyla da tanınan bir arkadaşımızdı. Al al bir şaşkınlıkla: „Yooo!“ diyebildi.

Kaşif diretmekte kararlıydı: „Senin benim odama gelip tarih çalıştığın günden beri odamda pireler zıplıyor. Senden başka giren olmadığına göre. istersen bir dahaya biraz dikkat et. Sende mutlaka pire vardır.“

Biz birbirimize soru dolu bakışlarla ve çaresizlik içinde bakarken Kaşif kapıyı kapatıp çıkmıştı bile. Yasemin Yaşar'ın aşkıydı.

Başka bir gün de tuvaletimiz tıkanmış ortalığı lağım suları sarmıştı. Soruna bir türlüçözüm bulamıyorduk. Kaşif, pisliklerin içine dalıp araştırmalarını sürdürüyordu. Sıkıştığımızda bizler sokak başındaki kavede ihtiyacımızı görüyorduk ama kızların durumu perişandı. Onlar bir lazımlık kullanıyorlar ve lazımlığı da balkondaki çöp tenekelerine boşaltıyorlardı. Hem heladan hem balkondan gelen ağır kokular evde dayanılmaz bir terör estiriyordu. Tuvalet tıkanıklığına çare bulamadığımızdan keyfimiz iyice kaçmıştı. Kızlara karşı kurmaya çalıştığımız romantizm paramparça olmuştu. Hatta başka bir eve bile taşınmayı konuşur olmuştuk. Alt katta oturan Gregor Amca da kapımızı çalıp tuvaletinin damından sular damladığını, kakasını şemsiye ile yaptığını büyük bir hiddetle anlatmıştı. Polis çağırmakla da tehdit ederek gitmişti.

Kaşif, sonunda tuvaleti açmayı başardı da rahat bir nefes aldık. Tuvaletin açılışını bir galon şarap alarak kutlamaya karar verdiğimiz akşam Kaşif gitarla „black magıc women“ ı benim onuruma çaldıktan sonra: „Bir daha tuvaletin kapanmasını istemiyorsanız Asuman'ı bu evden uzak tutmalısınız!“ dedi. Bunu derken Asuman da oradaydı ve utancından yerin dibine gimişti. Biz de bağlantıyı pek anlayamamıştık. Kaşif konuşmasını her zamanki uzak ve soğukkanlı haliyle sürdürdü: „Asuman'ın aybaşı bezleri tıkamış helayı. Asuman, senden ricam bu evden uzak durman, hiç olmazsa aybaşlarında.“

Asuman benim aşık olduğum kızdı ve aşkımıza tıkalı bir hela ile suüstü yakalanmış aybaşı bezleri karışmıştı.

Ben Reco'yu Seviyorum

Cemile ve arkadaşlarıyla Samatya sahillerinden eve doğru yürürken Kaşif'in karşısında nasıl davranılması gerektiğini kısaca anlattım. Akşam olmuştu balık pazarında marulların yeşilliği ve istavritlerin parlaklığı arasından geçerek eve geldik. Kızlar sihirli bir türbeye girmiş gibi etrafı inceliyorlardı. „Hiç eşya yok“ dedi biri. Öbürü hemen tamamladı: „Ne güzel, tam bir bohem yaşamı.“

Cemile çok heyecanlıydı. „Kaşif'i ne zaman göreceğiz“ der gibi bana bakıyordu.

Kaşif odasında çalışıyordu. Kapıyı tıklatıp seslendim: „Gel!“ dedim „birlikte bir çay içelim!“

„Tamam“ dedi „sekiz dakika içinde geliyorum.“

Gerçekten de tam sekiz dakika içinde geldi. Onu faltaşı gibi açılmış gözlerle izleyen kızlarla Tanıştırdım. „Arkadaşların benim için mi geldiler?“ diye sordu. „Evet“ dedim ve kısaca durumu anlattım.

Cemile hemen atıldı: „Benim size bir sorum vardı, Canan'la Makbule merak ettikleri için geldiler.“

„Peki“ dedi Kaşif, „kısaca anlatın sorununuzu.“

„Şey neresinden başlayacağımı bilemiyorum.“ „Başından başlayın“ dedi Kaşif.

„Sizin, seslerden gerçek insan tavırlarını ve düşüncelerini okuduğunuzu öğrendim...“

„Evet doğru.“

„Benim bir yıldır çözemediğim bir sorunum var... iki erkekle ilişkim var, ikisi de bana aşık, ben de ikisine aşı...“

„Olmaz öyle şey! Ya birine aşıksındır, ya diğerine. Aynı anda iki göze bile bakmak mümkün değil.“

„Öyle ama...“ diye mırıldandı Cemile. Kaşif, „adamların adları ne?“ diye sordu.

„Reco ve Hüseyin.“

„Öyleyse iki cümle duymak istiyorum sizden. Bir, ben Reco'yu seviyorum; iki, ben Hüseyin'i seviyorum.“ Hadi söyleyin bakalım.

Cemile iki cümleyi de söyledi. Kaşif dikkatle dinledi. „Tamam“ dedi, emin olmak için bir kez daha duymak istiyorum. Cemile iki cümleyi de hayranlık uyandıran bir tonlamayla seslendirdi.

„Sen“ dedi Kaşif, „asıl Reco'yu seviyorsun. Ona olan aşkın gerçek, diğeri basit bir sahiplenme duygusu, belkide onun sana olan aşkına aşık olman, ama kendisine asla değil.“

„Biliyordum!!!“ diye bağırdı Cemile, „biliyordum!!! Ben Reco'yu seviyorum!“

„Evet öyle“ dedi Kaşif ve odasına girip içerden kilitledi.

Yıllar sonra üniversiteyi bitirmiş ve Avrupa'ya kaçmıştım. ilk kez istanbul'a geldiğimde Cemile'ye rastlamıştım. Karnı burnundaydı ve yüzünde hamile kadınlara özgü bir gülümseme vardı. Doktorlar oğlunuz olacak demişler. „Reco'dan mı?“ dedim, „Evet, Reco'dan“ dedi, adını Hüseyin koyacağız.

yalçın baykul

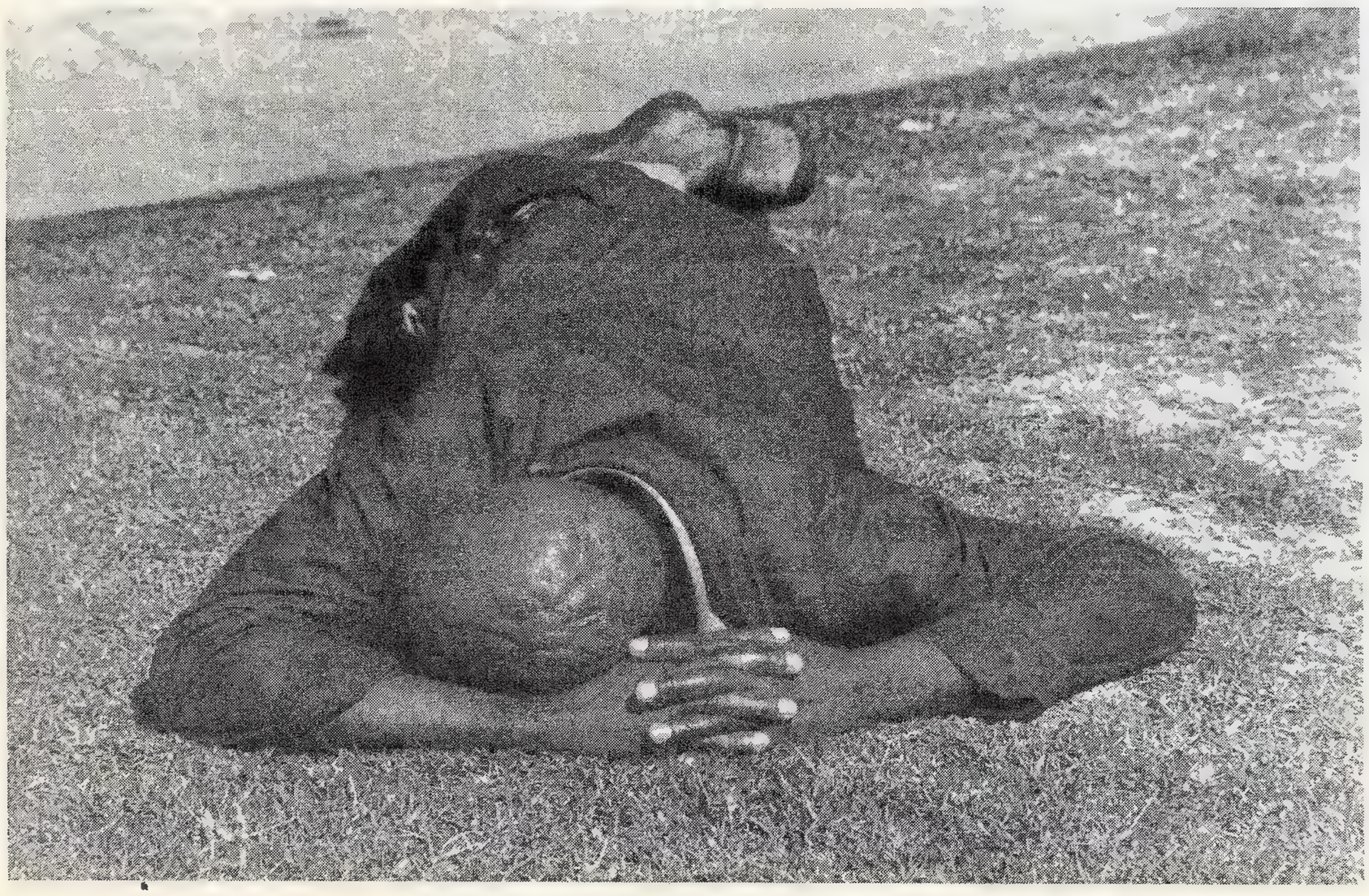

Berlin Osman Kalın Cumhuriyeti

Berlin Duvarı'nın O. Kalın'dan önceki görüntüsü. 1985

Berlin'de Doğu ve Batıyı ayıran o ünlü „Utanç Duvarı" yıkılalı neredeyse onuncu yılını dolduruyor. Şimdi o duvardan çok az bir bölümü turistlere gösterilmek üzere, bir açık hava galerisi olarak koruma altına alındı. Duvarların yıkılmasıyla ortaya çıkan boş alanlar yeşillendirildi, bazı yerlere evler apartmanlar ve işyerleri dikildi, duvardan iz bile kalmadı.

Ancak o günlerden günümüze çok ilginç bir gecekondu öyküsü kaldı.

Bu öykünün kahramanı Osman Kalın hala Berlin'de yaşamını sürdümekte.

Doğu ve Batı Blokunun aralarında sürdürdüğü o amansız „Soğuk savaş" günlerinde, Türklerin yoğunlukta olduğu Kreuzberg'te Mareıannenplatz'da bir klise var. Klisenin arkası Berlin duvarına bakıyor ve o duvarın batı tarafında turistlerin Doğu'ya bakmaları için inşa edilmiş yüksek bir kule var. İşte o kule ile duvar arasında bir arazi var ki, ne Batı'ya ne Doğu'ya ait. Duvar, mülkiyet olarak Doğu Almanların üzerinde ve bu yüzden de duvara tırmanmak dokunmak şiddetle yasak. Ancak bu sözü edilen arazi duvarın dibinde olduğundan Batı yakasında da olsa kimsenin yaklaşamadığı bir arazi.

Günlerden bir gün Osman Kalın adlı Yozgat'lı bir işçi bu boş araziyi değerlendirmek gerektiği düşüncesine kapılır. Alır eline kazmayı küreği ve „besmele çekip" kazmaya başlar.

Çevreyi gece gündüz kolaçan eden Doğu Alman askerleri durumu görür ve anında müdahele ederler. Önce „Dur!" ihtarı verirler. Osman Kalın durmaz. „Vururuz!!!" derler, Osman Kalın aldırmaz. Sonunda bir Yüzbaşı ve ellerinde Kaleşnikof olan iki asker duvarın Batı tarafına geçerek Osman Kalın'ın çevresini sararlar. Yüzbaşı „Kimsin sen?" diye sorar.

Osman Kalın „Benim adım Osman Kalın" der. „Kimlik!!!" der yüzbaşı. Osman Kalın Yozgat Emniyet Müdürlüğünden aldığı pasatortunu gösterir. „Nerden geliyorsun?" diye sorar Yüzbaşı. „Ben Türküm!" der Osman Kalın. „Nereden çıktın sen böyle, amacın ne?" diye sorar yüzbaşı. „Ben" der Osman Kalın, yarım yamalak Almancasıyla „ikinci Dünya Savaşında Türkiye'den size Hamburg limanından erzak yardımı getiren askerim! Burayı da temizleyip ekip biçmek istiyorum."

„Olmaz!!!" diye bağırır Yüzbaşı, „bu arazi Doğu Almanya'ya aittir. Uzaklaş buradan, yoksa vuracağız!"

„Vurun" der Osman Kalın, „Bu toprak benim!"

Askerler, bu inatçı adamla baş edemiyeceklerini anlayınca pes eder ve tekrar duvarın doğusuna geçerler.

Osman Kalın bir kaç gün içinde araziyi oradan buradan topladığı tel örgülerle, araba kaportalarıyla ve eski kontraplaklarla çevirir ve bir köşesine de küçük bir gecekondu oturtur.

Bu Almanya'nın belki de Avrupa'nın ilk gecekondusudur. Bahçeye bir kaç fidan diker. Soğan, sarımsak, karalahana, labada filan... Suyu yandaki kiliseden alarak bahçesini sular. Zaman zaman klisenin papazı Müller de ona yardımcı olur.

Berlin'deki Alamancıların izin mevsimi geldiğinde ve Osman Kalın da Türkiye'ye izine gelir.

Berlin'e geri döndüğünde kondusunun kül olduğunu görür.

Bunu yapanlara ana avrat dümdüz giderken Doğu Alman Yüzbaşı Duvardan atlar ve yanına gelir:

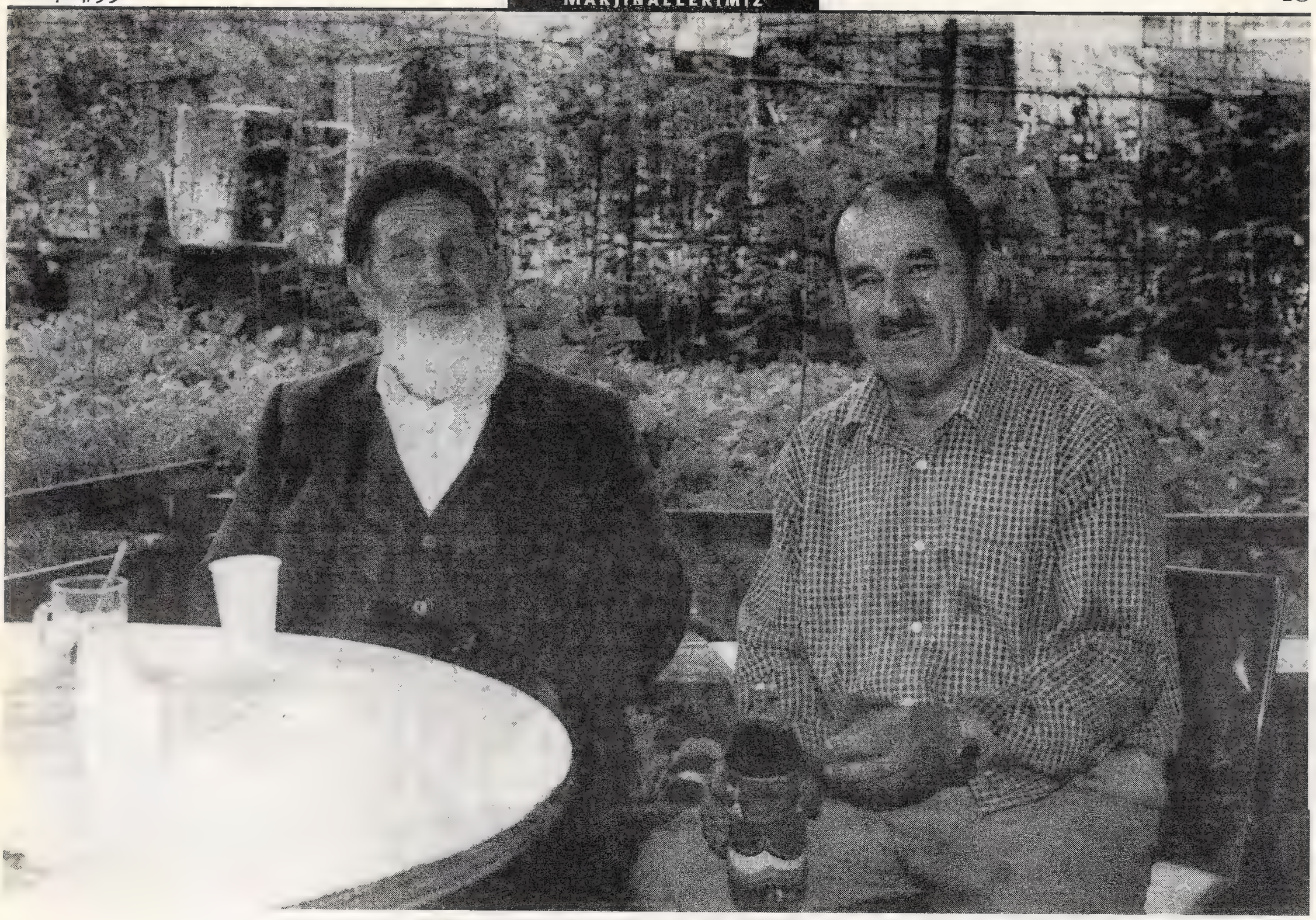

Osman Kalın ve komşusu İsa Amca bahçelerinin keyfini çıkarırlarken.

„Üzülme“ der „Gözetleme kulesinden gençlerin senin sarayını nasıl yaktıklarını gördük ve sana yardımcı olmaya karar verdik.“

Bu konuşmanın ertesi günü duvarın öte yanından birbuçuk ton harç Doğu Alman Halk Ordusu sakerlerince Batı yakasına aktarılır ve Osman Kalın'ın gecekondusu Demokratik Alman Cumhuriyetince resmen desteklenmiş olur. Gecekondunun birinci katı böylece yapılır.

İkinci katı Osman Kalın sağdan soldan topladığı tahta, teneke ve mobilya artıklarını birbirirne çivileyerek tek başına yapar.

Bir gün Doğulu yüzbaşı bir kez daha gelir ve Osman Kalın'a bir kağıt uzatır. Kağıtta arazinin Resmen Osman Kalın'ın üzerine geçirildiği yazılıdır. Osman Kalın rahat bir nefes alır.

Gel zaman git zaman, duvar bir gün yıkılıverir. Doğu Almanya haritadan silinir. Osman Kalın'ın kapısını Federal Alman görevlileri çalarlar. Osman Kalın Yüzbaşının bu araziyi kendisine hibe ettiğini anlatır. Görevliler kahkahayla gülerler. Bunu üzerine Osman Kalın görevlileri tekme tokat kovalar ve o kızgınlıkla üç metrelik bir sopaya kocaman bir ay yıldızlı bayrak asarak gecekondusunun çatısına çiviler.

Bu, Berlin Osman Kalın Cumhuriyeti'nin resmen ilan edilişi demektir. Federal Alman görevlileri ne derlerse, ne yaparlarsa dinletemezler Osman Kalın'a.

Sonunda pes edip Osman Kalın'ı olduğu gibi sevmeye karar verirler. „Tamam“ derler, „arazi senin olsun, ne yaparsan yap, ama bari şu bayrağı dalgalandırma!“

„Ha şöyle!!!“ der Osman Kalın. „Türkün gücünü anladınız demek.“

Duvarlar yıkılalı on yıl oldu. Osman Kalın'ın kondusu yıkılmadı, hala ayakta. Diktiği ağaçlar meyve vermeye başlamışlar bile. Hatta arazisini parsellemiş bile Osman Kalın. Yine Yozgatlı isa adlı bir hemşerisiyle komşu olmuş. „Adımın isa olması çok işime yaradı“ diyor isa. Özellikle Papaz Müller çok sever benim adımı.

Ulu bir çınarın gölgesinde konuştuk isa ve Osman amcalarla. isa amcanın sekiz, Osman amcanın da oniki torunu olmuştu Berlinde. Osman Kalın Cumhuriyet'i yemyeşildi, serin bir rüzgar esiyordu, sanki Anadolu'nun kekik kokan rüzgarı gibiydi. Kilisenin çanı beş kez vurdu.

Osman Kalın, kondusunun balkonunu gururla göstererek „Yalnız ve yabancı bir kuş gibi otururum orada“ dedi.

İsa amca ise: „insanlık önemli bu dünyada“ dedi, „ne din, ne hangi milliyetten olduğun, insanlık önemli, insanlık...“

Hep birlikte düşüncelere daldık...

yalçın baykul / leyla gündüzer

O. Kalın Cumhuriyeti Duvar'dan sonra 1999. (Fotoğraflar: y. baykul)

Kilise'den Cemevi'ne

Hac'tan Semah'a.. Hac, Cemevi'nin duvarında hala gülümsüyor..

Hararet nardadır, saçda degildir
Keramet baştadır, taçta değildir
Her ne arar isen kendinde ara
Kudüs'te, Mekke'de, Hac'da değildir.
Hacı Bektaşi Veli

Berlin'in Kreuzberg semtinde kırk yıllık bir kilise Cemevi'ne dönüştürüldü.

Cemevi'ni ziyarete gittiğimizde bizi güler yüzlü dost insanlar karşıladılar. Duvarlarda Yunus'tan, Bektaşi Veli'den ve Hazreti Ali'den özlü sözler vardı. Klisenin buhur kokusu daha kaybolmamıştı sanki. Çıkartılan haçların izleri hala belli oluyordu. Cemevi tüm hızıyla gereksinimler uyarınca inşa ediliyordu. Milyonlarca Alman Markı'na malolan bu olayın öyküsünü yönetim kurulu üyesi Metin Mat ile konuştuk..

Cemevi'nin avlusunda kader'siyle başbaşa bırakılmış haç..

METIN MAT: 1994'te başlatılan Cemevi kampanyası 1998'e kadar sürdü. 98'de tekrar hızlılıkkazandırdık ve bir komisyoncu aracılığıyla burasını bulduk. Klisenin yetkilileriyle ilşkiye geçtik ve üyelerimizin de kararı ve desteğiyle burayı satın aldık. Bankadan kredi alarak ve bürük ölçüde de üyelerimizin desteğiyle, özellikler Berlin'li üyelerimizin katkısı büyük oldu. Ama şu anda cenaze yıkama evimizin inşaatı devam etmektedir, halen masraflarımız çıkıyor.

Berlin'de bizim hesaplarımıza göre yaklaşık 40 bin Alevi vardır. Bu toplumda insancıl ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir yerleri yoktu. Burada 70'e yakın cami var, ama alevilerin öyle bir yeri yoktu. O yüzden bu projeyi başlattığımızda yoğun ilgi vardı. Fakat bunun yanısıra olumsuzluklar da vardı.

AKREP: Ne gibi olumsuzluklar?

METIN MAT: İnsanlarda korku vardı. Böyle bir projeye para yatırırken insanlarda güven olayı yoktu, paraların toplanıp kaçılacağından korkuyorlardı. Birlik yoktu, ama biz bunu yıktık. Alevilerin biraraya gelip her şeyi yapabileceklerini kanıtladık. Bu çok zor olmadı.

AKREP: Klise nasıl satın alındı?

METIN MAT: Klise yetkilileri, kliseyi satılığa çıkarmışlardı bir komisyoncu aracılığıyla. Komisyoncu durumu bize bildirdiğinde çok memnun olduk, kırk yıllık klise cemevi olacak diye. Tabi klisenin sorumluları da çok sevindiler, böyle bir bina yine ibadet yeri olarak kalacak diye.

AKREP: Gelecekte neler planlıyordunuz?

METIN MAT: Aleviliğin tarihsel yönüne bakmak lazım. Aleviler kurumsallaşmayı başaramamışlardır. Bunun eksikliğini her alanda yaşıyorlardı. Buna müdahele etmek gerekiyordu. Aleviler devlet tarafından asimile edilmeye ve bir iyolasyona itiliyorlardı.

Eğer Aleviler, kendilerini farklı görüyorlarsa, o şekilde de yaşamalıydılar. Biz bu inaçsal farklılığı bir zenginlik olark görüyoruz. Alevilik, sistem ve egemen güçler tarafından muhalif görünüp yok edilmeye çalışılsa da, buna bir 'dur' demek gerekiyordu. Bu anlamda bir örgütlenme başlatıldı.

AKREP: Amacınız nedir?

METIN MAT: Amacımız Aleviliği öğrenmek. Özellikle şunun altını çizmek istiyorum: Bütün inançlar, dinler, ideolojiler, diller ve kültürler sürekli gelişmektedir. Alevilik te, yeryüzünde yaşadığına göre mevcut realiteye uymak zorundadır. Alevilik, çağdaş değerleri özümseyebilen bir inanç ve felsefedir. Bunun yanısıra bizim diğer inançları küçümseyip, dışlamak gibi bir eğilimimiz de olmamıştır. Laikliğe, demokratik yapıya ve insan haklarının vazgeçilmez unsurlarına sahip çıkıyoruz. Ynancımıza göre, insanlar biribirlerini anlamaya çalıştıkları sürece birlikte yaşamanın koşullarını oluşturabilirler. Bütün demokratların Aleviliği araştırıp tanımalarını istiyoruz.

AKREP: Bu söyleşinin yer alacağı sayıda, Sivas katliamı üzerine de bir yazı olacak, bu aşamada Sivas'ı nasıl değerlendiriyorsunuz?

METIN MAT: Türkiye tarihi için bir kara sayfa. Burada Talat Turhan'ın güzel bir sözünü aktarmak istiyorum: „Bir güç vardır, egemen bir güç, o hep iktidardadır. Kendini ayakta tutabilmek için hep düşman yaratmak zorundadır."

Devletin o dönemde mutlaka bir hesabı vardı. Avrupa'ya bazı şeyleri kabul ettirebilmek için, 'bize yardım etmezseniz, bakın şeriatçılar geliyor' gibi bir hava yaratılması gerekiyordu.

O dönemde Sivas valisi Atatürkçü idi. Ona güvenerek etkinlikler yapılıyor. Sekiz saat boyunca binlerce insan bir otelin etrafında toplanıp tamtamlar çalınıp, yamyam naraları atılıyor. Hiç bir müdahale yapılmıyor. Devlet, şeriatçı ve faşist güçleri destekleyerek kendi ayan ve provakatörleriyle bu işi yaptı. Bence devletin bundan aklanması lazım.

AKREP: Söyleşi için teşekkürler, Cemevi'ne ve sizlere başarılar diliyoruz.

BIN IM
JENSEITS
HEINRICHPLATZ
best milkcoffee in town
SUEDKREUZ
GRUENBERG

COCCODRILLO
Cafe', Restaurant
Planufer 92 c
10967 BERLIN, +berg
TEL. (030) 694 65 18

Öze Çağrı

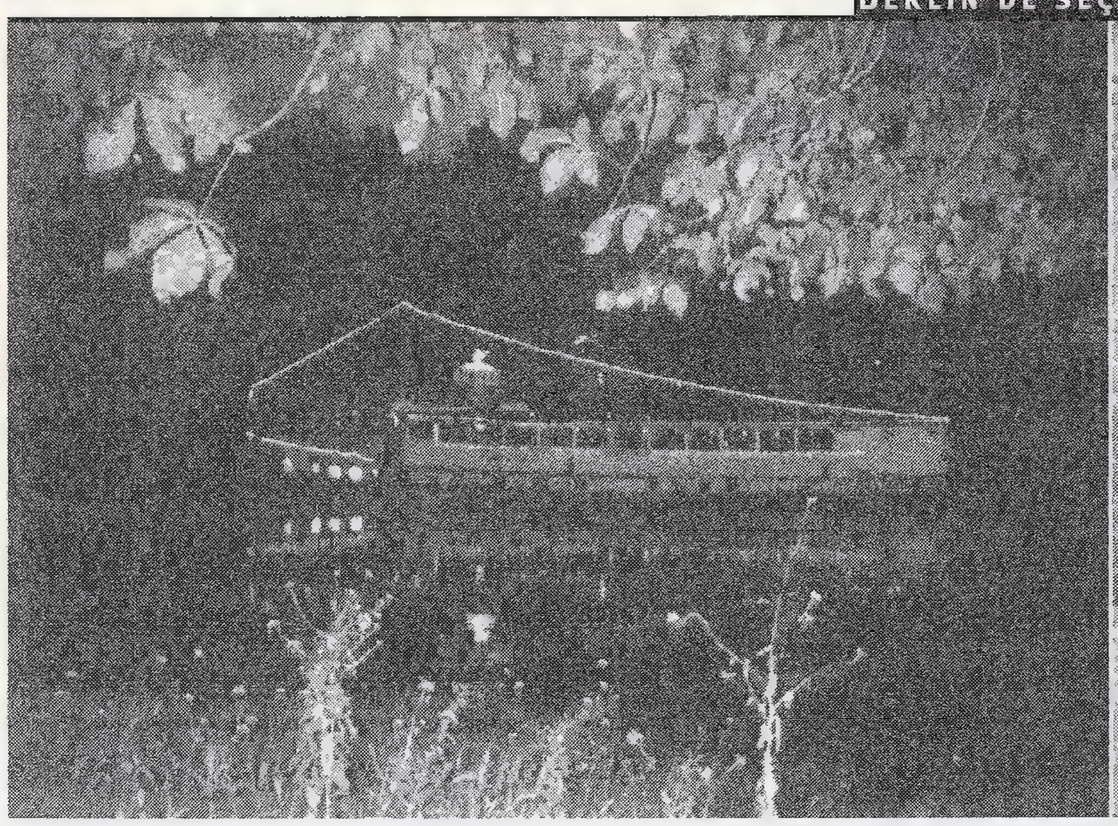

İskele

Kreuzberg bir adadır. Hem de dört tarafı kanallarla çevrili bir ada. Kreuzberg adası Venedik'e taş çıkartacak güzellikteki köprülerle Berlin'in diğer semtlerine bağlanır. O kanallarda kuğular, ördekler yüzerler, martılar uçuşurlar. İnsanlar vapurlarla, sandallarla tüm kenti turlayabilirler. Kanal boyları yayalara ve bisiklet sürücülerine olduğu kadar, çocuklarını gezdirmek isteyen çocuk arabalı annelere göre de düzenlenmiştir.

Kreuzberg'in tam ortasında bu kanallardan biri küçük bir göl oluştururcasına genişler, insanlar bu gölün çevresini bir sayfiye yeri gibi kullanırlar: Cızbız partileri yapılır, şarkılar söylenir, akşam gezintilerine çıkılır.

İskele, işte tam bu gölün ağaçlıklı bir kıyısına demir atmış olan geminin adı. Güvertesinde her türlü deniz ürünlerinin bulunduğu İskele, Berlin'de Boğaz havası almak isteyenler için birebir. Görüntü olarak da hafiften Boğaz vapurlarını andıran İskele'nin kaptanı Hayri, Ersen ve Dadaşlar'dan. Titizliği ve ciddiyetiyle İskele'nin rotasını aydınlık maviliklere yönelten Hayri, doğa ve deniz hayranı olduğu kadar, kaliteli yemek ve kaliteli müzik dostu. Sanki sonsuz okyanuslardan gelmiş ve bu köşeye vurularak kalmış sevdalı bir kaptan gibi.

İskele günaşırı olduğu kadar, akşamları da geyik değil de gemi muhabbetlerini sevenlerin uğrak yeri. İskele'de güneşin batışını izleyerek taze balık, roka salatası ve rakının tadını almak, insana bir Akdeniz akşamı yaşatıyor. Şimdi buna sevgili Muhittin ağabeyin büyülü saksofonu da eklendi, böyle giderse iskele çıldırtacak. Güvertesindeki zevk, neşe ve sevda bolluğu yüzünden batacak.

Dikkat İskele'de Akrep de var. Yalnızca karnını doyurmak istemeyenlere hatırlatalım.

Hafta sonları ayakta kalmak istemeyenlere 69 50 72 65 numarasından yer ayırtmaları tavsiye olunur.

Pamukkale'de Bir Sıpa

Berlin Belediyesi'nin garip yatırımlarından biri de Pamukkale'nin büyülü görüntüsünü Kreuzberg'e taşımak olmuştu. Bu ilginç proje ne yazık ki parasızlık nedeniyle tam olarak hedefine ulaşamadı. Çünkü Pamukkale kopyasından akması gereken suyun finansiyel sorunları çözülememişti ve susuz bir Pamukkale de olamayacağından şimdilik çevresi tel örgüyle kaplanarak güvenlik altına alınmıştı.

Ancak sadece yağmur sularıyla yetinerek umutsuzca açılışını bekleyen Pamukkale'nin hemen yanıbaşında bulunan Çocuk Çiftliğinde güzel bir sıpa dünyaya geliyordu. Ziyaretçilerinin büyük çoğunluğunu Türkiye'li çocukların oluşturduğu çiftlikte domuzdan, tavuklara bir çok hayvan bulunuyor. Ama bu sevimli sıpa tüm ziyaretçilerin ilgi odağı olmuş

pina
reklam dünyasında
yeni bir renk...
tel.: 0177/565 35 14
fax: 030/61 40 14 12

lesungen filme ausstellungen bücher essen diskussionen trinken foto live-musik tanzen
café galerie
dildile
Dieffenbachstr. 62 – 10967 Berlin
Kreuzberg - Tel: 69 303 69

Geyikler Lanetler

Hazer Bey, babasına başkaldırarak, göçebelikten yerleşikliğe karar kılar, başka bir aşiretten Kureyşa ile evlenir. Babası tek oğlu olduğundan dolayı Hazer Bey`i öldüremeyi göze alamaz. Ona sürekli lanetler yağdırır. Kendisi öldükten sonra da hayalet olup, oğlunun izini sürer. Hazer Bey ve aşireti bir geyik yatağını yurt edinirler. Hazer Bey geyik avında, hamile bir dişi geyiği vurur. Bu geyiğin kanı, töre gereği bir şişeye konur ve saklanır. Lanetler sonucunda Kureyşa'nın kasıklarında ay tutulması söz konusudur. Kureyşa bu kanı içip ölmek isterken hamile kalır. Mustafa Bey doğar. Geyik soyundandır. Onbeş yaşına geldiğinde ava çıkar. Avda bir dişi geyiğe tutulur. Soy çekmiştir. Gözlerini gözlerinden ayıramaz. Bunun üzerine efsuncular geyiği kadına dönüştürürler. Geyikliğinden yalnızca gözleri kalmıştır geriye. Cudana'dır adı. Mustafa Bey lanete uğramış babasının canına kıyar. Cudana'nın da çocuğu olmamaktadır. Tek çare geyik gözlerinin kör edilmesidir. Efsuncular, Cudana'nın gözlerini kör ederler. Kasım ile Nasır adında ikiz çocuğu olur. Mustafa Bey Cudana'yla hiç ilgilenmez artık. Cudana Mustafa Bey'e lanetler yağdırır. Kasım ile Nasır onbeş yaşına geldiklerinde, babalarıyla birlikte ava çıkarlar. Mustafa Bey, lanet sonucu çocuklarına geyik olarak görünür. Çocukları Mustafa Bey'i öldürürler. Mustafa Bey, kesikbaş olarak yaşamaya mahkumdur. Kasım'ın, gittigi sahradan 7 yıl geçtiği halde dönmemesi üzerine, karısı Süveyda Nasır ile evlendirilir. Geri dönmesiyle birlikte, Kasım ile Nasır hak dairesi içinde çarpışırlar. Kasım ölür.

Geyikler Lanetler oyununu izleyip çıktığımda, üç saat boyunca izlediğim şiirsel, derin anlamlı, çok katmanlı, büyüleyici dilin zenginliği, Turgut Uyar'ın „Geyikli Gece" adlı şiiriyle bütünleşmişti kafamda. Turgut Uyar bu şiirinde „Geyikli Gece" motifini, insanın iç dünyasını ve doğa ile ilişkisini sorgulamak amacıyla kullanır. Bu amaç, Geyikler Lanetler oyunuyla da örtüşüyor. Aşk ve umut için, hepimizin vakitten kurtulması için, geyikli geceyi bilmemiz gerekiyor. Kurtuluşumuz geyikli ormanlarda, doğada. Buna kendi doğamıza yolculuk da dahil elbette. Aslında öncelikle geyikli geceyi dışımızda değil, kendi içimizde aramamız gerekiyor. Geyikler, yabancılaşmanın yadsınmasını sembolize ediyor. Yitirdiğimiz değerleri hatırlatıyor bizlere. Murathan Mungan'ın yazdığı, Mustafa Avkıran'ın yönettiği, Ankara Devlet Tiyatrosu oyuncuları tarafından, 22-24 Haziran tarihleri arasında Schaubühne'de sergilenen Geyikler Lanetler adlı oyun, bir „geyikli gece" yaşattı bana.

Geyikleri vurmayalım, çünkü onları vurdukça kendi doğamızı vuruyoruz. İnsan soyu olarak ya cinlere karışacağız, ya da kendi doğamıza.

Murathan Mungan, bir çok ülkenin yanısıra, özellikle Anadolu mitolojisinin çeşitli motiflerinden yararlanıyor oyununda. Kutsal dişi geyik, kesikbaş, geyik soyundan gelenler, tükürükten yeniden doğuş, zehir ile hamile kalmak, insan başlı yılan, ayna gibi. Örnegin dişi geyiğe zarar verilmesi ağır bir günah sayılır mitoslarımızda. Cengiz Han'ın atası olan gökten inmiş kurdun eşi de dişi geyiktir. Yunan mitolojisinde ise, Otos'la Ephialtes birer dev olan ikiz kardeştirler. Tanrılara başkaldırmalarıyla ünlüdürler. Ossa dağını, Olympos dağının üstüne yuvarlamak amacındadırlar. Bunun üzerine Artemis geyik kılığına girerek, bu ikiz kardeşleri peşine düşürtür, bir uçurum kenarına çeker ve düşmelerini sağlayarak öldürür.Ortaasya Şamanist topluluklarında, anaerkil dönemin temel motifi olan geyik-ana'nın yerini, ataerkil dönemde kurt-ata almıştır.(Geyikler Lanetler oyununda, geyiklerin avlanması anaerkil dönemin sönümlenmesini simgelemektedir.) En bilinen kesikbaş destanı, Hz. Muhammet'e gelerek bir devin zulmünden yakınan kesik bir başın öcünü Hz. Ali'nin nasıl aldığını konu edinir. Yüreğin ortasındaki kara nokta anlamına gelen süveyda, mitolojimizdeki ayna motiflerinden biridir. (Geyikler Lanetler oyununda, Süveyda'nın ayna karşısında Kasım ve Nasır'la özdeşleşmesi, Süveyda'nın süveydası karşısında kendini sorgulamasıdır.)

Murathan Mungan'ın Şahmeran'ın Bacakları öyküsünün bir yerinde Şahmeran, „yasaklar gerçeği yok etmez, yalnızca erteler. Kaldı ki gerçek kendisine ihanet edenlerden öcünü bir gün mutlaka alır" der. Akıtılan geyik kanı, kara töreleri, alışkanlıkları, doğamıza aykırı toplumsal rolleri, toplumsal dayatmaları simgelemektedir. Gerçeklere ihanet söz konusudur ve de gerçekler oyundaki kişilerden öcünü almaktadır. Murathan Mungan, Ana-Baba-Oğul-Gelin karesi ekseninde trajedik yaşamları sorgulamaktadır. Bu karedekiler sürekli birbirine dönüşmektedirler. Zaten cinlerin varlığı, onların kendileri olamamaları sonucudur. Süveyda'nın ayna karşısında Kasım ve Nasır'la „özdeşleşmesi" gibi.

Anlatıcının, oyunun başında, „bir tek zaman vardır Asya'da: Geçmiş zaman" demesine koşut olarak, oyunda geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman, hayal ile gerçek iç içedir. Oyuncular 3 saat boyunca sahnede yer almaktadır. Oyun gezginci bir tiyatro grubu tarafından sahnelenmektedir.Oyun arabalarıyla diyar diyar dolaşmaktadırlar. Anlatıcı ve cinler (bazı cinlerin canlandırdıkları Hazer Bey'in hayalet olan babası, berber, berberin gençliği, Bakır, Sidar) dışındaki tüm oyuncular, oyun arabaları olarak kullanılan tekerlekli platformlar üzerinde sergilerler rollerini. Oyunda anlatıcı işlevi taşıyan roller normal sahne üzerinde, öteki roller ise platformlar üzerinde oynanmaktadır. Platform üzerinde oynamak, sınırlanmış, daralmış, kısıtrılmış bireylerin yaşam biçimlerini simgelemektedir. Sahnelerin akışına göre, oyun arabaları cinler tarafından konumlandırılmaktadır. Oyun tekstinde kullanılması öngörülen aksesuarlar için, cinler tarafından kullanılan yuvarlak panolara resmetmek yoluyla çözüm getirilmiş. Örneğin şişe, tepsi, saksı, ayna, ok vb. gibi. Cinler, gerektiğinde yuvarlak panolar aracılığıyla at,geyik, ağaç vb. olabilmektedirler.

Berlinli izleyiciler olarak, dekor, kostüm, makyaj, müzik, koreografi, oyunculuk, yönetmenlik açısından başarılı sayılabilecek bir oyun izledik. (Oyunculuk açısından Cudana, Kureyşa, Süveyda dikkatleri çekiyor. Özellikle Cudana rolünü oynayan Ayşenil Şamlıoğlu'nu kutluyorum.) Fakat efsuncuların platform üzerinde olması koreografinin verimliliğini sınırlıyor. Oyun boyunca anlatıcının atıl bırakılması da pek doğru gelmiyor bana. Anlatıcıya da koreografi içinde bir devinim sağlanabilirdi.

Oyuna, Alman izleyicilerinin katılımı iyiydi. Fakat Schaubühne, tekstin Almanca çevirisinin projeksiyon yoluyla verilmesindeki sorumluluğunu yerine getiremedi. Tekstin önemli bölümlerinin çevirisi iyi bir şekilde yapılmalıydı. Hem çok az çeviri yapılmıştı, hem de yapılan bu çeviriler projeksiyona gecikmeli olarak yansıtılıyordu. Bu da Alman izleyicilerin oyunu kavraması açısından handikap oluşturuyordu.

Hayati Özen

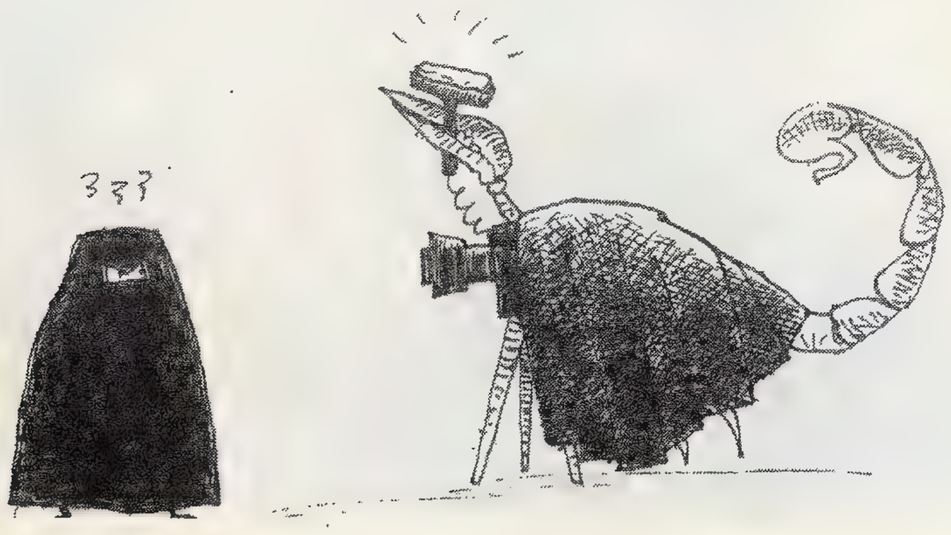

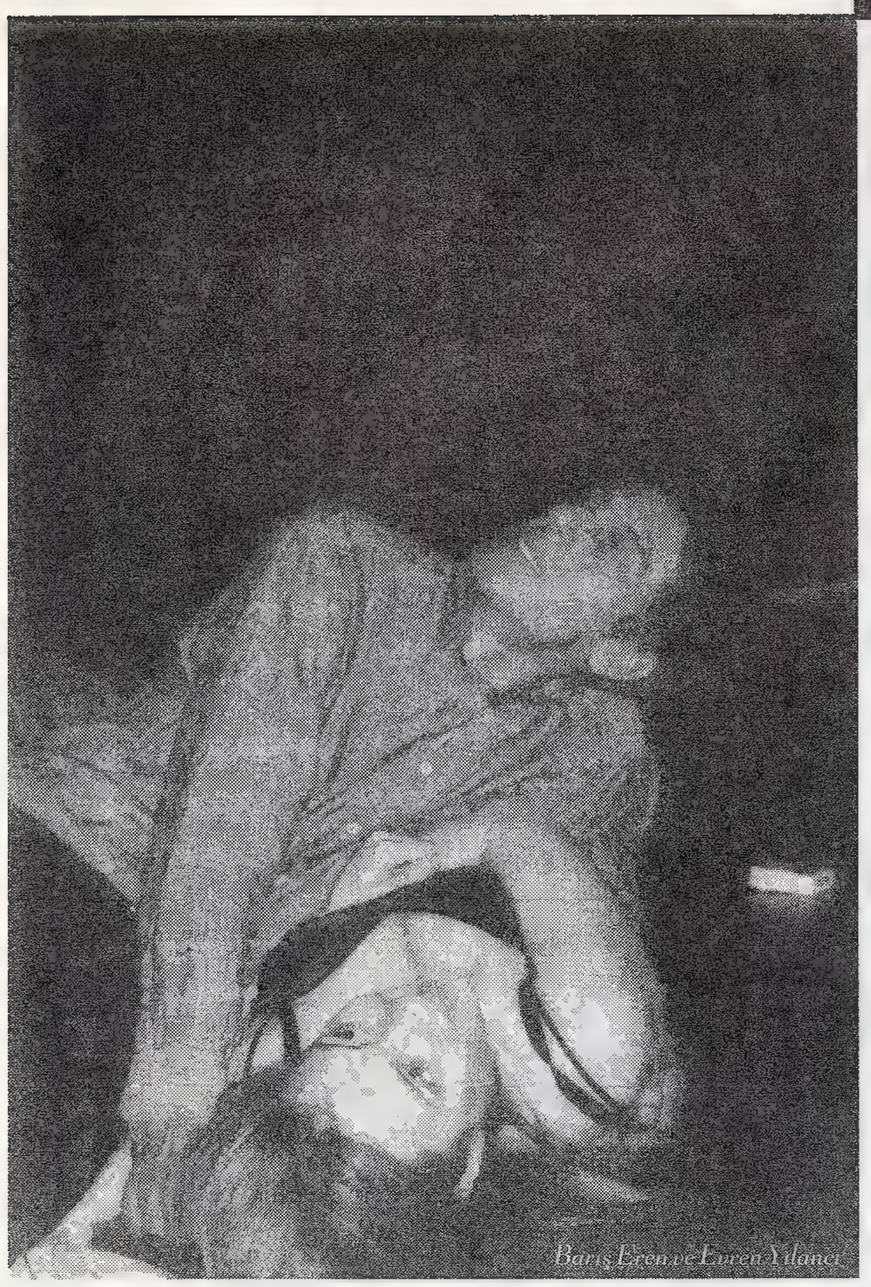

Barış Eren ve Evren Yılancı

Eski Fotoğraflar

„Orospuluğun amatörlüğü olmaz, tiyatroculuğun da!“ Metin And

„Eski Fotoğrafları'ımda, yazık edilmiş bir yaşamla, yazık edilmemesi gereken bir yaşamı göstermek istedim. Çağımıza yaraşan, aydınlık, umutlu, sevgi ve barışla beslenen, onurlu bir yaşam özleminin tragedyasıdır, Eski Fotoğraflar.“ diye yazmış Dinçer Sümer. Oyun yazarlığının yanısıra yönetmenliğiyle de tanınan Çağdaş Türk tiyatrosunun tartışılmaz ismi Sümer'le Berlin izleyicisi ilk kez Eski Fotoğraflar oyunuyla tanışma fırsatı buldu.

Tiyatrom'un sirk çadırlarını andıran büyülü havası, Zonschitz ve Dündar'ın sahne tasarımıyla olabildiğince sade ama aynı zamanda da sınırsız işlevselliğiyle görsel bir ziyafete hazır olmamazın ön haberini veriyor sanki. Oyun başlıyor. Sahnede, sayıları bir elin parmaklarını geçmeyen ‚Berlin'in genç ve cesur oyuncularından biri olan Evren Yılancı, mahvolmuş bir hayat kadınını canlandırıyor. İzleyiciler şaşkın. Oyunu önce nasıl değerlendirmeleri gerektiği konusunda bir kararsızlık gözlemleniyor. Çünkü hemen kendini ele veren bir oyun olmaması, Tiyatrom izleyicisi için yıllardır alışık olmadıkları bir „derin oyun“ olma özelliği taşıması yadırgatıyor. Ancak Yılancı'nın oyunculuğu izleyicileri kapıp götürüyor, sahnede gördüğümüz mahvolmuş kadınla birlikte yıpranmış albümlerin sayfalarını çevirmeye başlıyoruz: Haberlerde izlediğimiz, gazetelerde okuduğumuz, çevremizde zaman zaman tanık olduğumuz sıradan, güncel olayların arka bahçelerine doğru uzanıyoruz.

Oyun yer yer Steinbeck'in Fareler ve İnsanları'nı, yer yer Becket'in Mutlu Günleri'ni, yer yer de Öngören'in Asiye Nasıl Kurtulur'unu çağrıştırıyor. Bazen de Yeşilçamvari geri dönüşleri. Ama hiç bir zaman sığlığa ve basitliğe düşmeden.

İnsan sevgisiyle dolu, usta bir elden çıkmış şiirsel bir metnin melankolisinin tadına kaptırıyoruz kendimizi, şiir izler gibi izliyoruz, Pink Floyd'un unutulmaz melodileri şiirin arka fonunu tamamlıyor. Stodola'nın müzik ve efekt seçimi oyunu iyice güçlendiriyor.

Oyunun başlangıcındaki izleyiciden mekan olarak uzak oluş, ikinci öyküde ortadan kalkıyor ve Barış Eren'in özlediğimiz oyunculuğuyla birlikte, öykü derin derin nefes almaya başlıyor.

Oyun yer yer alkışlarla kesiliyor. Özellikle kadın izleyiciler tadını çıkara çıkara Eski Fotoğraflar'a bakıyorlar. Bir sorunun cevabı kesinlikle verilmiyor. „Abla, neden bu fotoğraflardaki adamların gözleri oyuk?“

Bizim Tiyatro, deneyimli yönetmen ve değerli oyuncu Metin Tekin'in yönetmenliğinde güzel ve unutulmaz bir oyuna daha imzasını attı. Her oyununda ayrı bir renk ve anlatım çabası gözlenen Tekin, zevkle izlediğimiz bu çalışmasında, Tiyatrom'da bir gerçeğin daha altını çizdi: „izleyiciye göre tiyatro değil, tiyatroya göre izleyici.“

Berlin Türk Tiyatrosu'nun ağabeyi Metin Tekin'i zaman yitirilmeden hak ettiği yerlerde görmek istiyoruz. Çünkü Berlin, tiyatro çevresindeki düzeyli sanatçılara olan hasretine daha ne kadar dayanabilecek, bilemiyoruz.

bera tamar

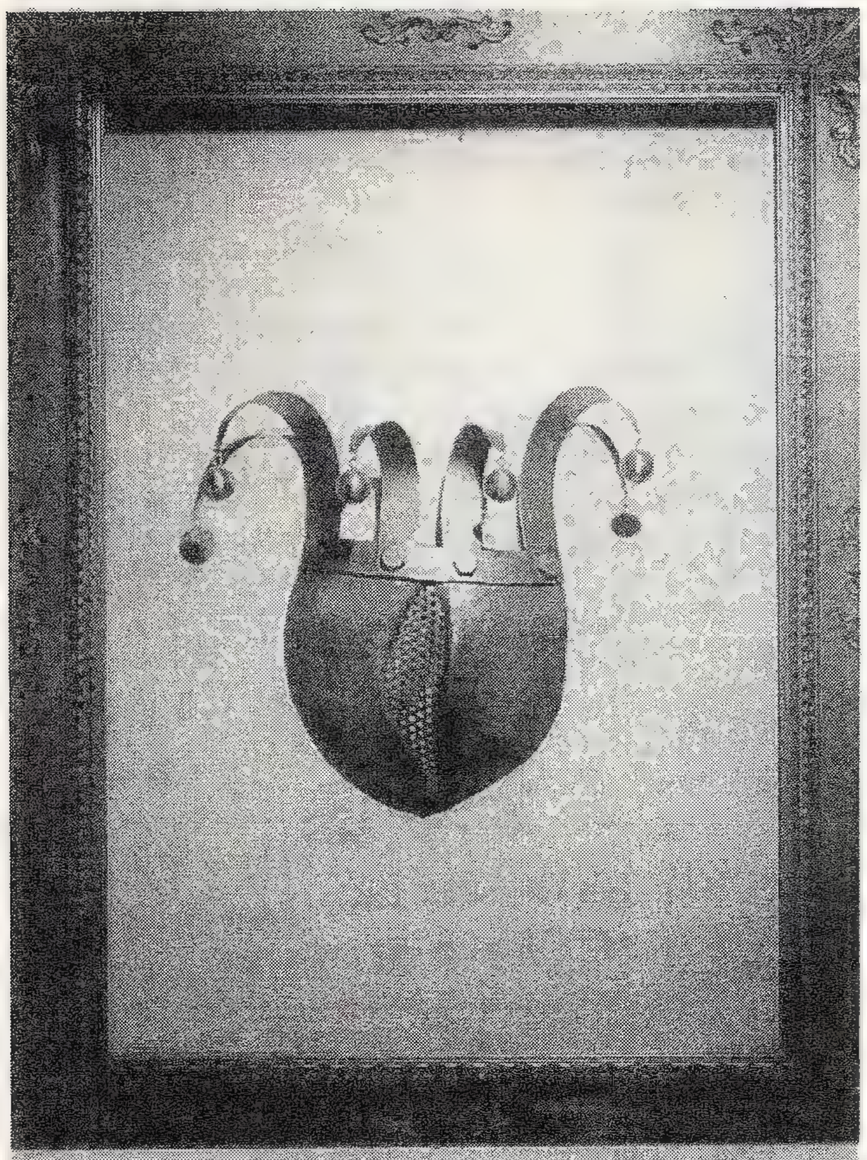

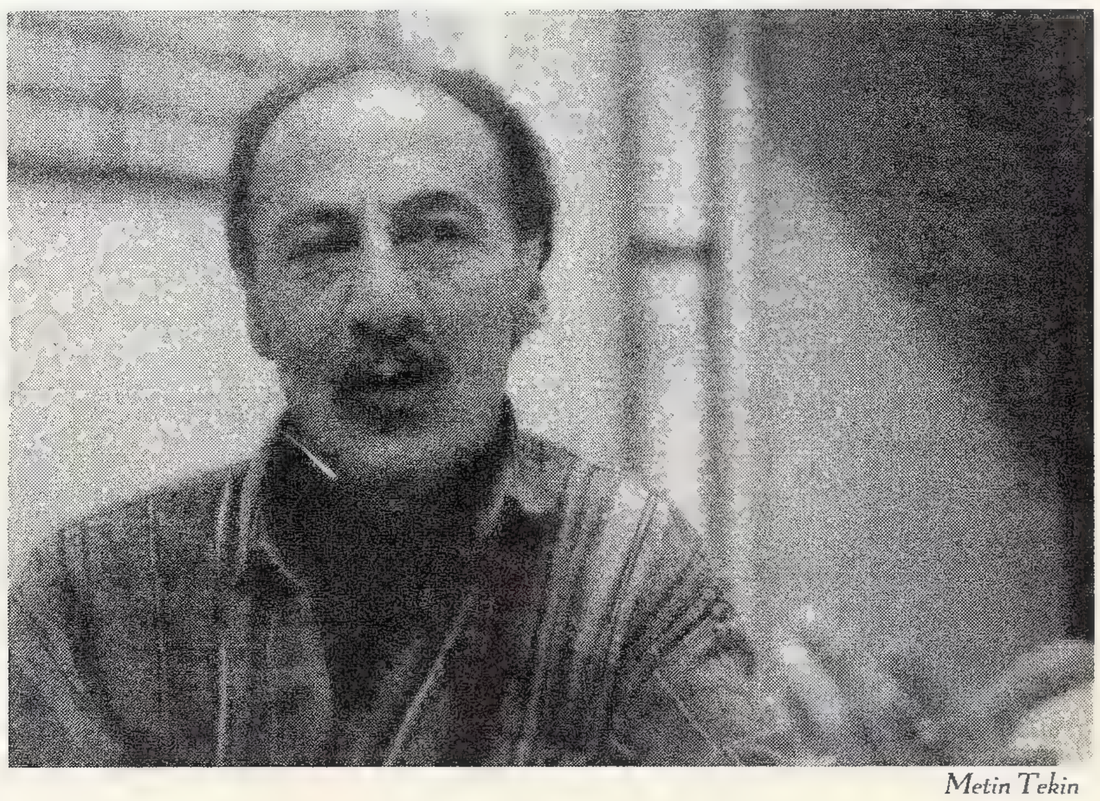

Metin Tekin

Güneşe Yolculuk

Bu yıl Berlin Film Festivali'nde en çok konuşulan filmler arasındaydı Güneşe Yolculuk.

Festivalde En iyi Avrupa Filmi ödülüne de layık görülen film şu anda Berlin sinemalarında gösterime girdi ve büyük bir ilgi ile izlenmeye devam ediyor. Okurlarımıza Güneşe Yolculuk filminin genç ve cesur yönetmeni Yeşim Ustaoğlu'nu tanımaları amacıyla Cumhuriyet Dergi'de 6 Haziran 99'da Berat Günçıkan imzasıyla çıkan söyleşiden bölümler sunuyoruz.

Dört yıl önceydi. Cumhuriyet'te çıkan bir haber, Güneydoğu'da evlerin önce kırmızı çarpıyla işaretlendiğini sonra da yakıldığını anlatıyordu. Aynı tarihlerde Milliyet'te bir fotoğraf yayımlandı, konu baraj nedeniyle sular altında kalan Samsat'tı... İlk uzun metrajlı filmi „İz" in çekimlerini sürdüren Yeşim Ustaoğlu işte bu iki haberi birlikte kurguladı, ortaya yeni bir film „Güneşe Yolculuk" çıktı. On beş yıldır bir cangılın ortasında ateşi ve insanı görmeyen, görmek istemeyen onca filme sessizce kafa tuttu „Güneşe Yolculuk".

Çocukluğunuzu besleyen filmlerden film yapma sürecine geçişte nelerle beslendiniz?

Kapalı bir toplumda yaşayınca hem çok gerçek bir hayatın içinde yer alıyorsunuz, hem de bir imajinasyon dünyası geliştiriyorsunuz. Sürekli okuyarak bu dünyayı daha da zenginleştiriyorsunuz. Hem felsefe, hem edebiyat hem de sinema tarihi üzerine okuyarak besleniyorsunuz. Zamanla çözümlemeyi, süzmeyi öğreniyorsunuz ve kendinizi ifade edebiliyorsunuz...

Felsefenin etkisi...

Düşünme sistemimi geliştirdi. Çocukluğumdan bu yana hep soru sordum, bize öğretilenlerin farklı açılımlarını yakalama ihtiyacı duydum. Bunu da ders kitapları dışında kitaplar okuyarak karşıladım.

İlk sorularınız nelerdi?

Yaşam ve ölüm arasındaki ilişki. Ölümden, ölümün gerçekliğinden hem kaçtım hem de hep onun içine attım kendimi. Hep onu sorguladım, yaşamın anlamını yakalamaya çalıştım. Bütün ilişkilerdeki tutulamayan, hep elimizden kaçan, ıskaladığımız tarafın ölümle ilişkisi kafamı en çok kurcalayan sorulardı.

Dört kısa, iki uzun metrajlı filmden sonra, yaşamdan ölüme kaç adım attığınızı düşünüyorsunuz?

Özellikle „Magnafantagna" bu soruyu çok sordu. Film, „ölümün gerçek olduğunu bilmekle, yaşamın ne olduğunu anladı" diye bitiyor. Sanırım ben de anladım, hayatım şimdi şimdi çok daha gerçek geliyor, bu anı yaşamak, bu ana değer vermek. şimdi çok daha içerden bakmayı, her şeyi yakalamayı ve anlamayı istiyorum.

1960 doğumlusunuz. Bu kadar ağır bir soruyu sormak için erken değil mi?

Bilmiyorum ama insanın başına gelince...

Çok genç yaşta ölümü gördüm, arkadaşlarımın ölümünü. Çok ağır geliyor insana, hiç unutamadığım fotoğraflar var gözümün önünde. Arkadaşlarımın cenazelerini kaldırırken çok metin olmaya çalışan anne ve babaları gördüm. Anlamaya çalıştım, insan nasıl bu kadar metin olabilir diye...

Güneşe Yolculuk'un senaryosu nasıl oluştu ve kaç yıllık bir çalışmanın ürünü?

Cumhuriyet ve Milliyet'te çıkan haberlerle başlangıç yaptık. Çok yoğun bir araştırma, düşünme ve insanlarla birlikte olma sürecine girdim. Bu çok okuyarak geliştirebileceğiniz bir şey değil, hayatın içinde sürekli yer alarak, insanlarla konuşarak, hayatlarını, göç sonrası yaşananları, kayboluşları, umutları keşfetmeniz gerekiyor. Bütün bunlarla hikayenin ilk kurgusundan başka bir yere gidiyorsunuz ve giderek bende bir keşif hikayesi oluşmaya başladı.

Siz neyi keşfettiniz?

Çok naif bir karakter olan Mehmet'i naifliğini biraz daha besleyerek, kendimi onun onun yerine koyarak anlamak istedim. Türkiye'nin gerçekliğinin uzağındaki büyük kesimin de filmi keşfetmesini istiyorum. Mehmet, Berzan'la birlikte çok yavaşta olsa bir transformasyon yaşıyor. Başka bir dünyada, bambaşka hayal ve umutlar kuruyorken birdenbire kendini çok ağır ve ciddi bir sorumluluğun içinde buluyor. Bir hayat taşıyor ve onunla birlikte bir keşfe gidiyor.

Berzan'ı, Mehmet'i, Arzu'yu yaratmak için kaç kişiye dokundunuz?

Yüzlerce... İstanbul'daki gecekondu bölgelerindeki insanlarla, göçetmiş yüzlerce çocukla birebir ilişkim oldu. Mezopotamya Kültür Merkezi'ndeki insanlar sadece oyuncum olmakla kalmadı, kültürel bir alışveriş yaşadık. Ayrıca çekimler öncesi Güneydoğu'ya yaptığım yolculuklar.

Orada ne etkiledi sizi?

Gördüğüm şeyler filme yansıdı. Olağanüstü Hal'in varlığı etkiledi, çünkü uzun bir yolculuk yaptıktan, çok güzel yerlerden geçtikten sonra birden olağanüstü, farklı bir durumla yüzyüze geliyorsunuz. Bu durumun arkasındaki insanlar çok yoğun bir sıcaklıkla karşıladılar. Orada yaşadıklarım ve tanıdığım karakterler filmin özellikle o bölümdeki hikayesinin gelişmesini sağladı. Kendi kafamızdaki şablonları kırmaya çalışarak, Kürt anneyi, babayı, göç olayını, baskıları sıkıntıları anlatmaya çalışırken, mesela anne beni çok etkiledi. Karakterleri, yaşadığım bir sürü şeyi filmin içine yerleştirmeye başladım yavaş yavaş. Yolculuk bölümünü geliştirirken o insanları da oynattım. Bir süre prova yapmış olmamıza rağmen hiç bir yapaylık yoktu. Kıyafetleriyle, bakışlarıyla, davranışlarıyla orada vardılar ve ben onları yerleştirmiş oldum. Benim için de inanılmaz bir deneyim oldu.

...

Neden ters ışık? Bu sadece teknik bir deneme mi?

Fotoğraf çektiğim dönemlerde de ışıkla mücadele etmeyi sevdim. Bir şeye sırtımı döneceğime karşıma almayı, kontr ışığın yarattığı etkiyi çok seviyorum. Öte yandan filmin hikayesi hep güneşe doğru gitmeye başlayınca zaten onu karşınıza alıyorsunuz. Ama bununla yetinmeyip bir stil olarak sonra bütün filme yedirmeye başladım. İç çekimlerde de hep aynı şeyi yaptık, ışık hep karşımızdaydı. Hem mekanda hem ışığın kullanımında doğal olanı yakalamaya çalıştık...

Hem çekimlerde, hem gösterime girdiğinizde başınıza herhangi bir şey geleceği kaygısı taşıdınız mı?

Hayır, bir kaygı duymaya başladığınız zaman kendiniz olmaktan çıkıp bir sürü sınırlamalarla, otosansürle başetmeye çalışırsınız, onun da sonu yok. Dolayısıyla en başından itibaren kaygıyı attım üzerimden, ne istiyorsam, ne düşündüysem bunu yapmaya çalıştım.

...

Sinema sizin için ne? Neden film yapıyorsunuz?

Hem kendimi anlayıp ifade edebildiğim hem de hayatı keşfedip aktardığım sanat dalı. Gerçeklikten, bütün sorulardan uzaklaşarak film yapmak çok zor.

Şimdi ne yapacaksınız?

Çok net bir şekilde oluşmuş bir cevap var bende, yaratıcılık ve üretkenlik açısından, kendi varolduğum yerin uzağında bir şey yapabilmem mümkün değil. Bir şeyi kurabilirsiniz, inanılmaz düşlere sahip olabilirsiniz ama ben bilmediğim dokunmadığım bir şeyi anlatamam. Bu yüzden beslendiğim bütün kaynağım burası.

Sinema yaparken sorumluluğunuz kime karşı?

Sokaktaki insana karşı daha sorumlu duyuyorum kendimi. Otoritenin bize öğrettiğinin ötesinde sorular sordukça daha fazla sorumluluk duymaya başlıyorsunuz. Sanatın önermesi de soruları sormakla başlıyor, önerilerini de çoktan yapmış bulunuyor. Benim sorumluluğum soru sorup cevaplarını insanların düşünerek bulmasını sağlamak. Gerçekten insanı yakaladığınız zaman, tek cevap insanın kendisi...

Geyikli Gece

Halbuki korkulacak hiçbir şey yoktu ortalıkta
Her şey naylondandı o kadar
Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı.
Ama geyikli geceyi bulmadan önce
Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk.

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
Yeşil ve yabani uzak ormanlarda
Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
Bir yandan kaybolduk
Gladyatörlerden ve dişlilerden
Ve büyük şehirlerden
Gizleyerek yahut döğüşerek
Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
Üç güvercin görsek Meksika geliyordu aklımıza
Caddelerde gezmekten hoşlanıyorduk akşamları
Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

„Geyikli gecenin arkası ağaç
Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü
Çatal boynuzlarında soğuk ayışığı“

İster istemez aşkları hatırlatır
Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
Şimdi de var biliyorum
Bir seviniyorum düşündükçe bilseniz
Dağlarda geyikli gecenin en güzeli

Hiç bir şey umurumda değil diyorum
Aşktan ve umuttan başka
Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor.

Biliyorum gemiler götüremez
Neonlar ve teoriler ışıtamaz yanını yöresini
Örneğin Manastır'da oturur içerdik iki kişi
Ya da yatakta sevişirdik bir kadın bir erkek
Öpüşlerimiz gitgide ısınırdı
Koltukaltlarımız gitgide tatlı gelirdi
Geyikli gecenin karanlığında
Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttuğunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüydük de ondan mı diyeceksiniz
Ne iyiydik ne kötüydük
Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrıysa
Başta ve sonda ayrı olduğumuzdandı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarımız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklasak
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

„Geyiğin gözleri pırıl pırıl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telaşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben“

Ama siz zavallısınız ben de zavallıyım
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayakucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz

Borçları kefilleri ve bonoları unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıkıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulamıyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum

„Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hışırtılı
Geyikli geceye geçiyorum“

Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum.

Turgut Uyar
Büyük Saat - Toplu Şiirler

KodakFujiAgfaKonicaPolaroidNikonCanonPentaxMinoltaKodakFujiAgfaKonicaPolaroidNikonCanonPentaxMinolta

Foto Shop Selçuk

1 saatte renkli fotoğraf servisi
Kodak Royal Print Bilderservice
Sofort Paßfoto-Bewerbungsfoto
Özel günlerinizde fotoğraf ve video çekimi.

Çağdaş fotoğrafçılık ve modern studio çekimlerinde önder isim
Foto Selçuk.

Foto Shop Selçuk
Oranienstr. 182
Tel/Fax 615 24 85

Foto Center
Adalbertstr. 88
Tel/Fax 615 64 47

KodakFujiAgfaKonicaPolaroidNikonCanonPentaxMinoltaKodakFujiAgfaKonicaPolaroidNikonCanonPentaxMinolta

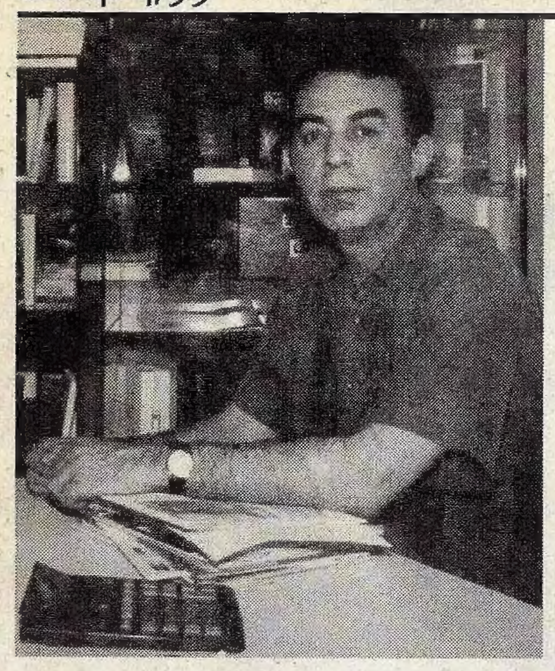

„Yazıyı Silmek Kolay Değil!“

Hitit Yayınevi ve İbrahim Aslan

Springer ve Ullstein gibi dünyaca ünlü yayınevlerinin olduğu, eskiden Check-Point-Charlie adıyla uluslararası bir üne sahip olan Batı Berlin'in Amerikan sektörüne ait sınır kapısı yakınlarında dtf (deutsch-türkischer-fotosatz) diye bilinen bir işletme var. Hitit Yayınevi'nin yer aldığı, yaşamını sürdürdüğü çatının baş harfleri dtf. dtf'nin sahibi, yöneticisi ve aynı zamanda da yirmidört saat hazır bekleyen emekçisi İbrahim Aslan'la Berlin'deki basın ve yayın yaşamı üzerine konuştuk.

26 Haziran Pazar günüydü, tüm çalışanları haftasonunu güneşin tadını çıkararak geçirirken o bir başına koca işletmenin zamanında yetiştirilmesi gereken işleriyle ilgileniyordu. Tutkulu bir yayımcı olan İbrahim Aslan'ın öyküsünü Akrep okurları için araştırmaya çalıştık.

„1973'te öğrenci olarak Stuttgart'a geldim, bir yıl Mainz Üniversitesi'nde okuduktan sonra Berlin Teknik Üniversitesi Uçak Mühendisliği bölümüne kaydımı yaptırdım, ama bir süre sonra Berlin Hür Üniversitesi Siyasal Bilimler'e geçiş yaptım.“

Uçak Mühendisliğinden Siyasala doğru bir rota değişikliği Aslan'ın yaşamında Yayıncılık yönünde belirleyici bir rol oynuyor. Öğrenim döneminde Uluslararası Para Fonu (IMF), Nato yardımlarının içyüzü ve çokuluslu şirketler üzerine kaleme aldığı çalışmalar yazıya ve yazılı olana ilgisini gittikçe pekiştiriyor. O dönemlerde Avrupa Türk Sosyal Demokratlar Federasyonu'nda (HDF) basın yayın işleriyle görevli olan Aslan'ın yazıya karşı ayrı bir eğilimi var. *„Yazıyı silmek kolay değil!“* diyerek özetliyor bu eğilimini.

İnanmış bir sosyal demokrat olan Aslan bir çok basın yayın işlerine gönüllü olarak katılıyor ve bu alandaki yolculuğu onu dtf ve Hitit Yayınevi'ni kurmaya dek götürüyor.

„Yazı, resim sayfa düzeni ve renk ayrımı üzerine basılacak her türlü işi en yüksek teknolojiyle yapıyoruz.“ diyor haklı bir gururla.

İlk bastıkları kitap Türk gençlerinin medya kullanımı üzerine Monika Bach'ın kaleme aldığı bir araştırma oluyor.

Ardından ressamlıktan anatomiye, şiirden sözlüklere dek çok geniş bir yelpazede son derece kaliteli kitaplar basılıyor Hitit Yayınevi'nde. Cahit Külebi'nin şiirleri iki dilli olarak basılıyor. Göttingen Üniversitesi'nin Külebi üzerine yaptığı araştırmayı da kitaba ekliyorlar.

Teknik Üniversite Rektörlüğü'nün kitaplarından, Goldmann, Ullstein, Blackwell gibi dünyaca ünlü Alman Yayınevlerinin yayınlarında da imzası bulunan dtf, Şiir-lik adlı bir dergiyi de uzun süre destekledi. *„Şiir-lik Hitit Yayınevi'nin çıkardığı bir yayındı. dtf finanse etmiştir. Onun dışında Türk yayıncılığıyla çok fazla ilişkimiz olamıyor. Ararat vardı kapandı. Dağyeli Yayınevi vardı o da kapandı. Kendi alt yapılarını kuramadıkları için yürütemediler. Almanya'da bu anlamda güçlü bir yayınevi yok“* diyor Aslan.

Nedenini sorduğumuzda da verdiği karşılık: *„Türk toplumunun okumaması ve üretimin pahalılığı. Ben, yaptığım üretimin sürekli kaliteli olmasını isterim; bu yüzden ucuza kaçmayı asla düşünmem.“*

Orhan Pamuk, Ahmet Altan gibi başarılı yazarların çevirilerini şimdiye dek neden basmadığını sorduğumuzda, *„Bu konuda ben sonuna kadar açığım. Biz çok büyük bir yayınevi değiliz. Türkiye'deki yayınevleri bizimle çalışırlar mı bilemiyoruz. Ama önümüzdeki yıllarda büyüyeceğimize inanıyorum, o zaman belki bizimle çalışmayı düşünebilirler.“*

Siyasal ve bilimsel araştırmalara diziler hazırlıyarak kapılarını açan Hitit Yayınevi'nin son yayınladıkları Milliyet Yayınları'ndan çıkan Selma Ceylan'ın „Çıldırtan Namus“u (Irrsinn der Ehre) ve Kemal Kurt'un „Evet Diyor Molly“si (Ja, sagt Molly).

Bundan sonra Hitit'in projelerinde neler olacak?

„Üç alanda yayınlarımızı sürdüreceğiz: 1. Yönetim, Hukuk ve Toplum 2. Avrupa'da çokulusluluk ve azınlık hakları 3. Avrupa Hukuku. Bunun yanısıra yine romanlar yayınlayacağız. Yakında çıkacak bir kitabımızın adı da „Nora, Doğuya Yolculuk“ (Nora, eine Reise in den Orient). Uzun vadede Türkiye'nin başarılı yazarlarını Almancaya çevirtip yayınlayabilirim.

Bu da çalışma programımızın içindedir.“

yalçın baykul

Yangın

Önce gelincikleri yolduk,
Nar ağaçlarını tuttuk kurşuna,
Ardından andızları devirdik
Aptallık, bilinçsizlik, bir hiç uğruna

Sonra sıra ormanlara geldi,
Yüzbinlerce dönüm ateş yaktık,
Sivas'a kadar gidip bulduk,
Dikili tek ağaç bırakmadık.

Şimdi damlarda yanıp söner,
İsli lambalar gibi insan gözleri.
Daha çok atılacak, it gibi sokaklara
Delik deşik insan ölüleri.

Cahit Külebi
(Türk Mavisi)

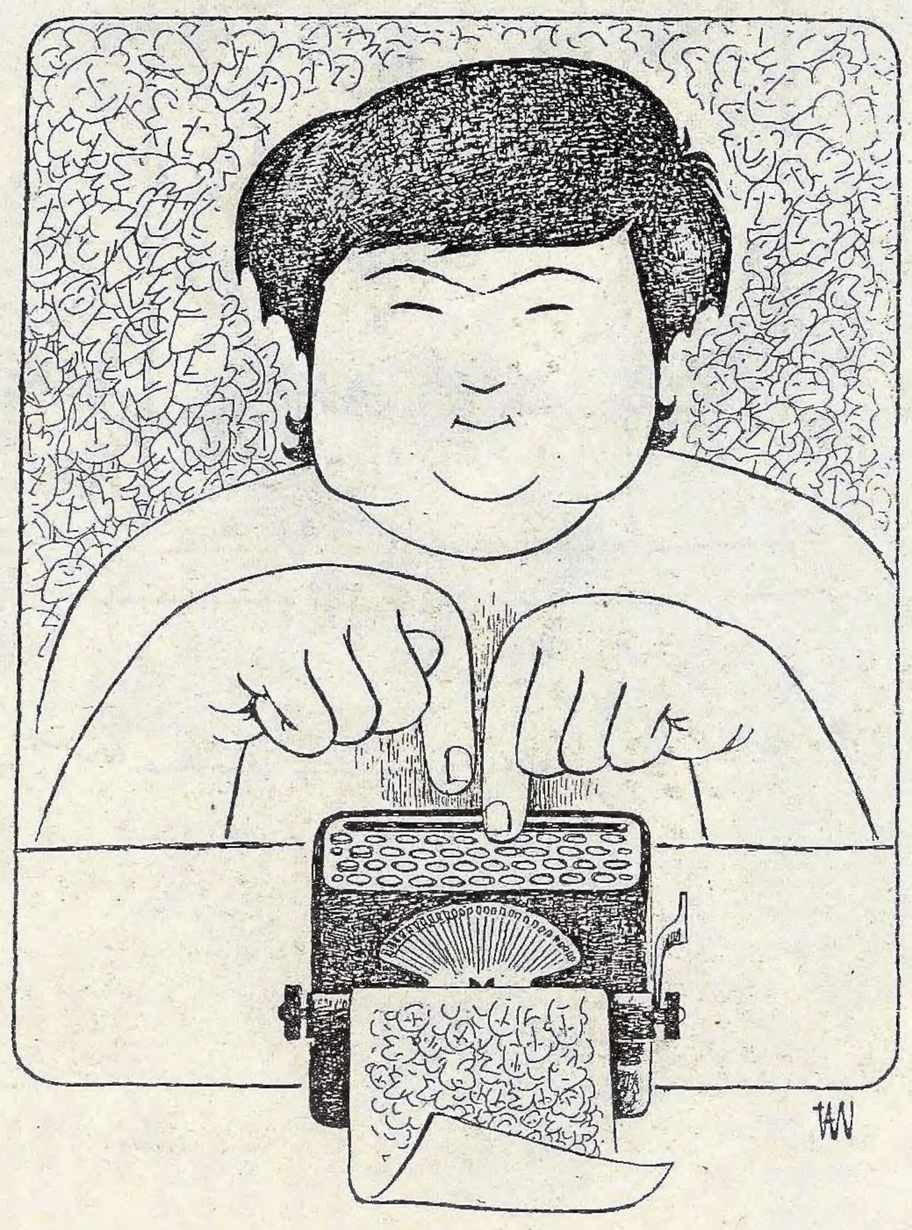

Aziz Nesin

20 Aralık 1915.....6 Temmuz 1995
Heybeliada Çeşme

Sevgi ve hasretle anıyoruz!...
Akrep Çalışanları

akrep

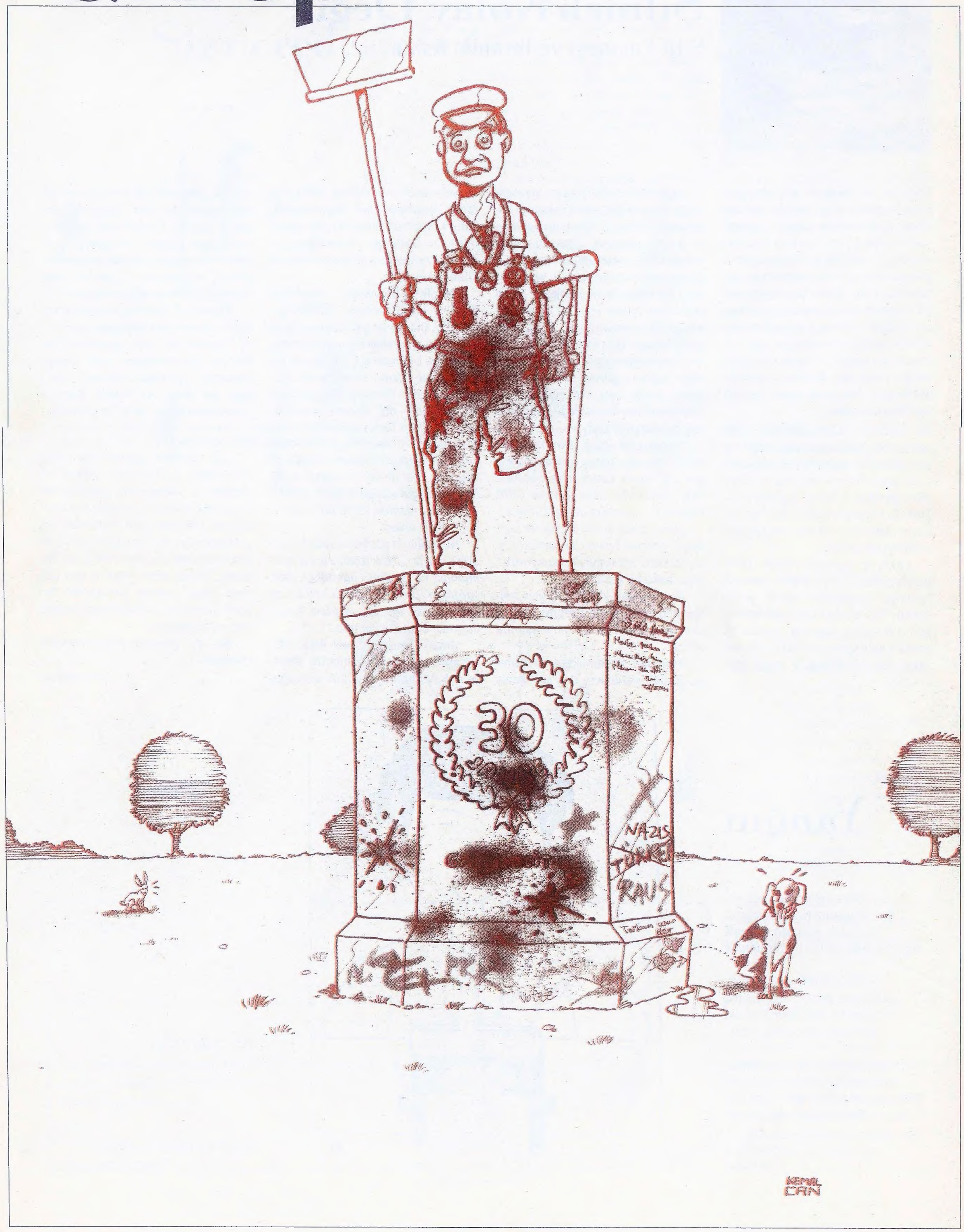

KEMAL CAN